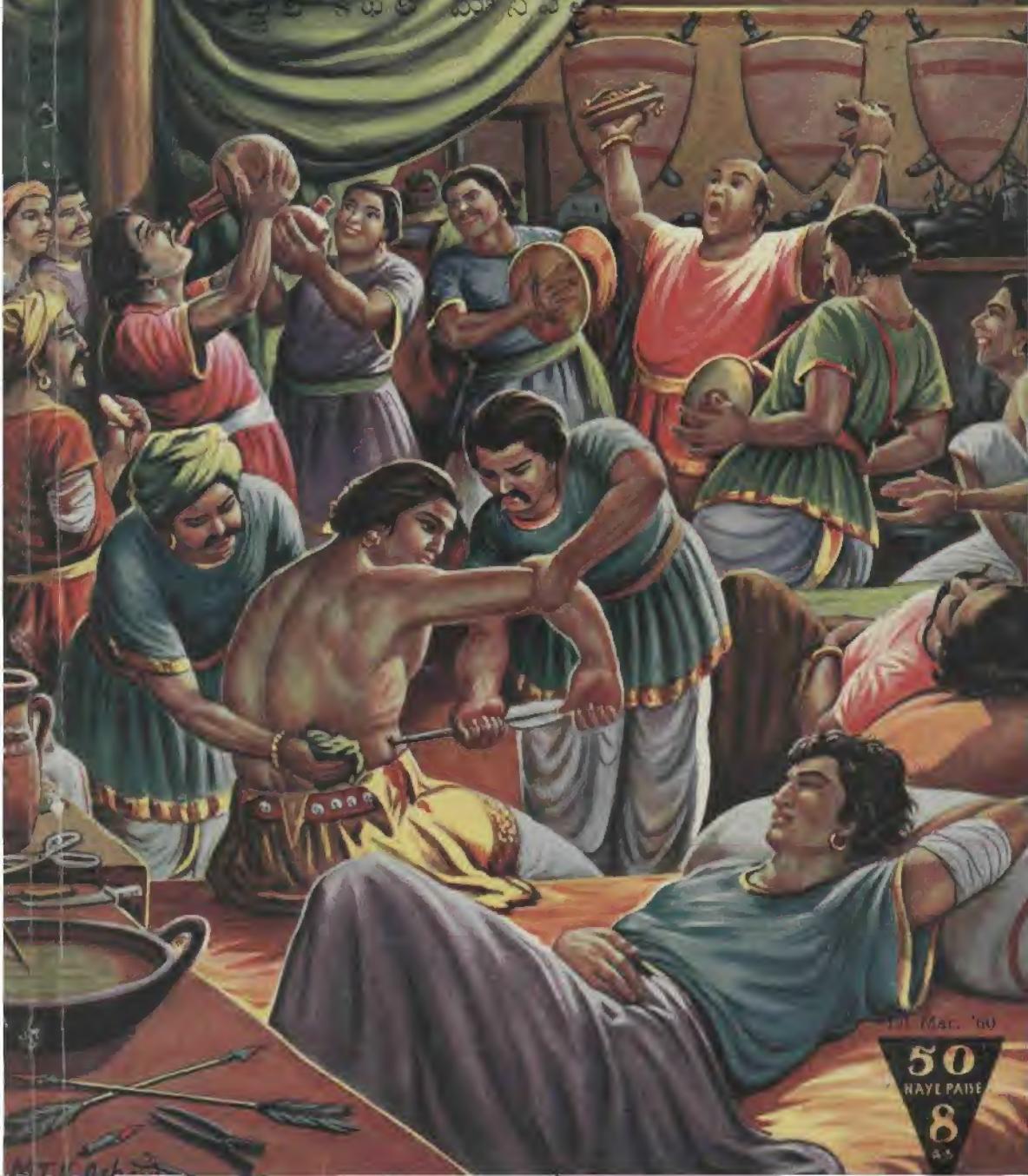

శంకువూతు

కృతి కయల మూల పత్ర

11 Mar. '60

50

HAYE PAISE

8

బహుమతి
పాంచిన వ్యాఖ్య

‘పదురా అన్న వేటకు’

పందనవారు:
S. V. A. R. మూర్తి - శిక్షకులం

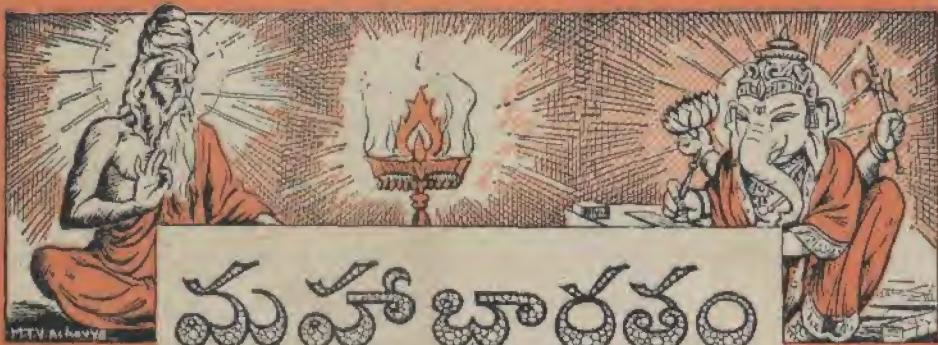
చందుమాణ

సంచాలకుడు : 'చక్ర పాణి'

“యోగంధరాయలు ప్రతిజ్ఞ” కూడా భాసుది ఉత్తమ నాటకాలలో ఒకచి. ఈ నాటక రచనలో ఒక అపూర్వమైన ల్యం ఉన్నది—ఆది నాటకం చదివితేనేగాని మికు తెలియుదు; కథానాయకుడైన వత్సరాజు ఉదయముడు గాని, కథానాయక అయిన వాపచదత్తగాని రంగస్థలంమీదికి రానే రారు. కానీ మిగతా పాత్రలు అముక్షమూ ప్రేక్షకులకు వారిని జ్ఞాపకంచేస్తూ ఉంపాయి. ఇది భాసుది అసమాన ల్యం చారుర్యానికి ఒక నిదర్శనం.

ఈ సంచికతే “అ పాంసా ఛ్యోతి” ముగుస్తున్నది. పై సంచిక నుండి “మార్గైపోలో పాపాన యూతలు,” “గలిపర యూతలు” త్రివర్ష చిత్రాలతే వెలుపడతాయి. “గలిపర యూతలు” కార్యాన్ కథగా వెలుపడుతున్నది. చిత్రకారుడు “బాపు”. “చందుమామ”లో కార్యాన్ కథ ప్రచురించటం ఇదే ప్రథమం. ఈ కథ పారములకు ఆసక్తి కలిగిపుండని నమ్ముతున్నాము.

సంపుటి 26 : మార్చి 1960 : సంచిక 3

మహా భూర్తం

ఏడవ రోజు తెల్లవారుతూనే భీమ్యుడు తన సేనను మండలమనే వ్యాహంలో అమర్యాదు. పాండవసేనలు వజ్రమనే వ్యాహంలో ఆమర్యుబ్బాయి. ఆవాడు జపిగిన ద్వంద్వయుద్ధాలలో ఉథయపక్షల గల మహాయోధులందరూ పెల్లొన్నారు; శత్రువక్షల వ్యాహపలను భేదించేశారు.

యున్నం అరంభంలోనే అర్థముదు కొరవ సైన్యాన్ని తన బాణాలతో కల్గొలపరిచి, ఇంద్రాప్రంప్రయోగించాడు. దాని ఘలితంగా కొరవసైన్యంలోని ప్రతి యోధుడూ, ప్రతి గురుమూర్తి, ప్రతి ఏనుగూ కనిసం ఒక టి రెండు బాణాల దెబ్బలు తినటం జపిగింది. కొరవయోధులు భీమ్యుడి శరణుట్టే ద్వారు.

అప్యుడు అర్థముడితో పొరచానికి భీమ్యుడు వచ్చాడు. అయినటు రక్షిగా ఉండమని త్రిగ్రత్రాజైన సుశర్మ దుర్వేధనుడు ప్రాత్పోంచాడు. త్రిగ్రత్ర సైన్యమంతా

భీమ్యుడివెంటు వచ్చింది. అప్యుడు జరిగిన మహాయుద్ధంలో విరాటుడు తన రథాన్ని, గుర్రాలనూ పొగొట్టుకుని, తన కొడుకైన శంఖుడి రథమెక్కి యుద్ధం పొగించాడు. ఇంతలోనే శంఖుడు ద్రేషుడి చెతిలో తీవ్రంగా గాయపడి రథంలో కూలబడేసికి విరాటుడు పారిపోయాడు.

శిఖండికి అక్ష్యుతామకూ యుద్ధం జరిగింది. శిఖండి అక్ష్యుతామను మూడు బాణాలతో నుదుటమీద కొట్టాడు. అక్ష్యుతామ మండిపడి శిఖండి రథ సారథినీ, జండానూ, గుర్రాలనూ, శిఖండి చెతి వింటని విరగగొప్పేశాడు. శిఖండి కత్తి పట్టుకుని యుద్ధం చేప్పు చాలాసేపు అక్ష్యుతామ బాణాలనుంచి తనను తాను కాపాడుకుని అవతల ఇంకొరథమెక్కాడు.

సాత్యకికి, అలంబుసుడనే రాక్షసుడికి యుద్ధం జరిగింది. వాడు మాయాయుద్ధం

పాగించేసరికి సాత్యకి, అర్ణునుడినుంచి
సుపాదించిన బండ్రాప్రం ప్రయోగించి వారి
మాయను పకాపంచలు చేశాడు.

ధృష్టద్యుమ్యుడికి దుర్యోధనుడికి జరి
గిన ద్వ్యాప్యయుద్ధంలో దుర్యోధనుడు తన
రథాన్ని, ఆయుధాలనూ కోల్పోయి పరా
ఫవం చెంది, కత్తి తిసుకుని పొరాదవలిన
పచ్చింది. అంతలో శకుని పచ్చి ఆతన్ని తన
రథంలో ఎక్కుంచుకున్నాడు.

ఈ పరాఫవంలో కుమిలిపాతూన్న దుర్యో
ధనుడు చూస్తూండగానే భీముడు కృత
వర్షుతో ఘోరంగా తలపడి, ఆయనను ఏర
ఘుస్తి చేసి, తన బాణాలతో క్రూరంగా నెప్పిం
చాడు. కృతవర్ష తన బాప అయిన వృష్ట
కుడి రథమెక్కాడు.

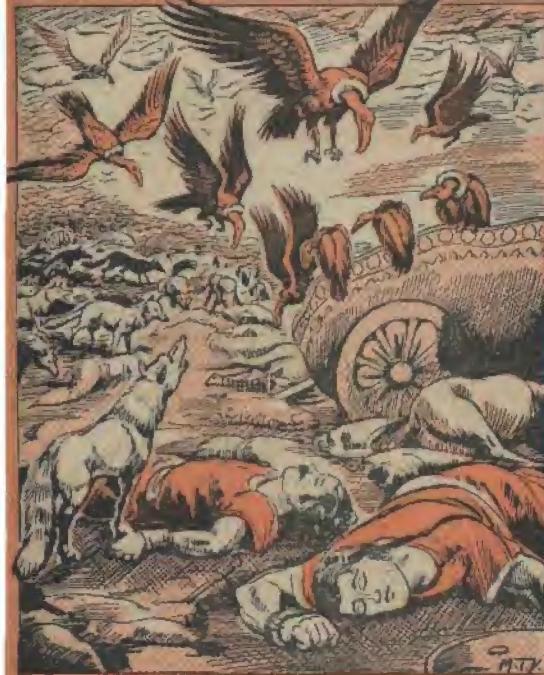
అర్ణునుడికి, ఉలూచికి పుట్టిన ఇరా
వంతుడు, అవంతిరాజుతైన విండాను విందు
లతో పొరాడి, వారిలో ఒకణీ విరథుణై
చేశాడు. తరవాత ఇద్దరూ ఒకేరథంలో ఎక్కు
యుద్ధం పాగించారు. ఇరావంతుడు వాళ్ళ
సారథిని పటగాట్టేరికి, గుర్రాలు రథాన్ని
లాకుట్టిని వెళ్ళిపోయాయి.

ఆ రోజు మధ్యాన్నం శాకముందు ఈ
విధంగా పొండప యోధులు విజయపరం
పరలు సాధించి కొరవసైన్యాన్ని క్రూరంగా

నిర్మాలించారు. అంతలో ఘుటోత్కుచుడూ,
భగవత్తుడూ తలపడ్డారు. ఇద్దరికి మహా
భయంకరమైన యుద్ధం జరిగింది. ఈ
యుద్ధంలో ఘుటోత్కుచుడు ఒడిపోయి,
భయపడి పొరిపోయాడు. భగవత్తుడు
పొండప సైన్యాన్ని చెండాడపాగాడు.

శల్యుడికి ఆయన మేనల్లు శ్వాయిన నకుల
సహదేవుల కూ యుద్ధం జరిగింది. ఈ
యుద్ధంలో నకులుడు తన రథాన్ని కోల్పోయి
సహదేవుడి రథమెక్కాడు. తరవాత సహ
దేవుడు శల్యుడై ఒక్క తీవ్రమైన బాణతో
కట్టి, మూర్ఖపాగిట్టాడు. శల్యుడి సారథి
రథాన్ని మరలించుకుపోయాడు.

శరీరాలలో గుచ్ఛకున్న బాణాలు ఏక యించుకుని, స్వాయామిని, సంగీతం విని, యుద్ధంగురించి మాట్లాడకుండా నుఖంగా నిద్రపొయారు.

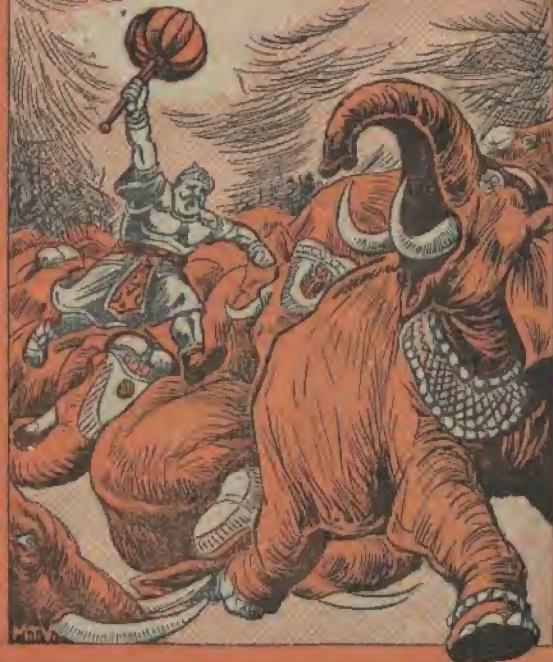
మర్మదు యుద్ధారంభంలోనే థిమ్మదు విజృంధించి పాండవ పక్షాన పూరాదే సామక, స్వంజయ, పాంచాల సేవలను కార్యమ్మ లాగా నిర్మాలించసాగాడు. థిమ్మద్ది ఆ సమయంలో ఎదుర్కొనుచూనికి పాండవ యోధులలో థిమ్మడిక్కడే సాహసించాడు. యుద్ధంలో థిమ్మదు థిమ్మడంత భయం కరంగానూ ఉండి ఆయనను పీడించ నారం భించాడు. థిమ్మద్దికి అందగా దుర్యో ధనుషు, ఆతని తమ్ములూ ఉన్నప్పటికి థిమ్మదు లక్ష్మిపెట్టక, థిమ్మద్ది సారథిని వంపేశాడు. థిమ్మద్ది రథం తెలిగిపోయింది.

వెంటనే థిమ్మదు ఒక్క బాణం ఎక్కు పెట్టి దుర్యోధనుడి తమ్ములలో ఒకడైన నువాభుది తల తెగపేశాడు. ఆది చూసి మండిపడి దుర్యోధనుడి తమ్ములు మరి ఏడుగురు—ఆడిత్యేకెతువు, బహుళి, కుండ ధారుడు, మహాదరుడు, పండితకుండు, అపరాజితుడు, విశాలాకుండు అనేవారు— థిమ్మద్దిపైకి వచ్చారు. వీరందరూ వేసన బాణాలలో కొన్ని థిమ్మద్దికి తగిలిబాధ

పెట్టాయి. భిముడు మండివడి తన బాణాలతో ఏడుగురినీ వరసగా చంపేశాడు.

తన తమ్ములు ఈ విధంగా భిముడి చెకిలో చావటం చూసి దుర్యోధనుడికి మిఖం పచ్చేసింది. ఆతను భిముడితో, "శాతా, భిముడు నా తమ్ములనూ, నా సైన్యాలనూ హతమార్చేస్తున్నాను. నిష్ఠ పట్టించుకోకుండా చూస్తూ ఉఱకుంటున్నావు! నా దురవస్థ ఎలా ఉన్నదోచూడు?" అన్నాడు ఈ మాటలు విని భిముడికి కేపం పచ్చింది. ఆయన దుర్యోధనుడితో, "నీను ఎందరు ఎన్ని హతాలు చెప్పినా అప్పుడు పెటచెని పెట్టావు. సమ్మా, క్రైస్తవీ ఈ యుద్ధంలో దించపడ్డంటు విన్నావుకావు. భిముడు నీ తమ్ములను చూస్తే చంపకుండా విడవడు. పొండపులను జయించటం మాటలుకాదు, కావలిస్తే నీ అంతట నీవే వారిని జయించుకో?" అన్నాడు.

ఆనాటి మధ్యాన్నం యుద్ధం చాలా త్రపంగా చరిణమించింది. ధర్మరాజు అజ్ఞ ననునరించి పొండవడక యోధులందరూ భిముడై చంపే ఉద్దేశంతో ఆయనపై పచ్చారు. అదిమాని కొరవపక్క యోధులందరూ వారిని ఎదురొక్కొన్నారు. అతి శయంకరమైన యుద్ధం సాగింది. ద్రైషుడు

పుంజయ సోమక సైన్యాలను నిర్మాలించ పాగాడు. పొండపుల వడ్డాన భిముడు ఏను గుల సైన్యాలనూ, నకుల సహదేవులు తశ్చ దళాలనూ నాశనంచేయసాగారు.

ఒక పంక నుంచి ఇరావంతుడు తన యోధులనూ, సైన్యాన్ని పురికొల్పి కారవ సేనలను నాకనం చెయ్యసాగాడు. అప్పుడు శకుని తమ్ములైన గజుడు, గవాళుడు, మృష భుడు, చర్యపంతుడు, అక్షువుడు, శకుదు అనే ఆరుగురు ఇరావంతుడితో కలియబడి యుద్ధం ప్రారంభించారు. ఇరావంతుడు అందరితోనూ యుద్ధంచేస్తూ, అసామాన్య మైన శార్య పరాక్రమాలు ప్రదర్శించాడు.

ఆతను తన శరిరంలో గుచ్ఛుకున్న బాణాలనే పిక తన శత్రువులపై ప్రయోగించాడు! ఆతని బాణాలకు శత్రువులందరూ మూర్ఖ పోయారు. అదిచూసి ఇరావంతుడు ఖాద్యారి అయి వారిని చంపకానికి శాలి నడకను బయలుదేరాడు. ఇంతలో వారు మూర్ఖ తెలిసి అతన్ని కమ్ముకోవచునికి ప్రయత్నించారు. అయినా కత్తితే అతను వారిని దూరంగా ఉంచటమే గాక, ఒక్క క్రూనే సరకటంకూడా సాగించాడు. మిగి లిన వారంకా అతని కత్తికి బలికాగా వ్యపు ఖుదు మాత్రమే ప్రాణాలతే తప్పించుకుని పూరిపోయాడు.

ఇదిచూసి దుర్యథనుడు ఆర్ధశ్వరీంగుడనే రాక్షసుడితో, "అ పొరాదెది ఎవరో తెల్పుసా? మీ బక్షానుర్భూ చంపిన భీముడి తమ్ముడి కుమారుడు. సేకన్నే మాయులూ, మాయుస్త్రోయులూ తెలుసు. అందుచేత నువ్వు తుయువక్కణ్ణ ఎలాగైనా చంపియ్యు," అన్నాడు.

ఆ రాక్షసుడికి ఇరావంతుడికి చాలాసెప్పు యద్దం జీవిగాక ఇరావంతుడు మూర్ఖపోయి, ఆ స్థితిలో రాక్షసుడి కత్తికి బలి అయిపోయాడు.

ఇరావంతుడి చావు అర్థానుడికి వెంటనే తలియులేదు; అతను మరొకచోటు కౌరవ సైన్యాలపు నిర్మాలిస్తున్నాడు. కానీ ఈ సంగతి ఘుటోత్కుచుడికి తెలిసి, అతను భూమ్యాకాశాలు దద్దరిలైలాగ ఒక గప్ప సింహాదం చేసి కౌరవసైన్యాలపైకి పరాక్రమించాడు. అతని వెనక రాక్షస సైన్యం వచ్చింది. ఇలా మృత్యుపులాగా వచ్చిపడే ఘుటోత్కుచుణ్ణి, రాక్షసయోధులనూ దుర్యథనుడు ధైర్యంగా ఎరురొచ్చున్నాడు, అతనికి అండగా పంగరాజున్నాడు.

దుర్యథనుడు ఆత్మంత పరాక్రమాలి అయి పోత్తాధుతూ తన బాణాలతే అనేక మంది రాక్షస యోధులను చంపాడు. అది చూసి ఘుటోత్కుచుడు మండిపడి ఒక

శక్తిని తీసుకుని దుర్యోధనుష్ణి చంచటానికి ఉరుకుతూ వచ్చాడు. అప్పుడు వంగరాజు తన పెద్ద యొనుగును దుర్యోధనుడి రథానికి అడ్డంగా నడిపాడు. ఘుటోత్కృచుడి శక్తి నిముగు చచ్చింది. వంగరాజు ప్రాణాలతో తప్పించుకుని పారిపోయాడు. ఘుటోత్కృచుడు మళ్ళీ సింఘగర్జన చేశాడు.

“ఘుటోత్కృచుడు దుర్యోధనుష్ణి చట్టి వంపెయ్యి చూస్తున్నాడు. వెళ్లి రకిం చండి!” అని భిముడు ద్రోణుడితే అనే సరికి, వ్రేణుడూ, సోమదత్తుడూ, బహుకుడూ, సైంధవుడూ, కృపాచూ, భూరిక్రముడూ, శల్వుడూ, బృహద్యమాలుడూ, అశ్విక్రముడూ, వికర్ణుడూ, విత్రసేనుడూ, వివింశతి ముదలైన మహాయోదులంతా ఘుటోత్కృచుడిపైకి వెళ్లాడు. రాక్షసులతో వారికి మహావారుషమైన యుద్ధం జరిగింది. ఘుటోత్కృచుడు ఆ యోధుల లందరిని హింసించి విజృంభించాడు.

ఇంతలో ఘుటోత్కృచుడికి తేడుగా భిముడూ, అతనిచూసి అభిమన్యుడు మూడలుగాగల యోధులూ వచ్చారు. కౌరవ పీఠులు వారితే తల పడ్డాడు. తీవ్రమైన యుద్ధం సాగింది. ఈ యుద్ధంలో ఒక సందర్భంలో కౌరవపీఠులు భిముజ్ఞ చుట్టుముట్టి

చంప యత్తిరంచారు. అది చూసి ఘుటోత్కృచుడు మాయ పన్ని భయంకరాకారాలు సృష్టించాడు. వాటని చూసి అస్క్రూమవంటి యోధుకూడా భయపడ్డాడు. మిగిలిన కౌరవ పీఠులు పారిపోయారు.

ఆ స్థితిలో భిముడు భగదత్తుడితే, “ఓరాజా, ఈ ఘుటోత్కృచుష్ణి నీవే ఎదుర్కొలి. నీ దగ్గర ఎన్నో గాప్య అస్త్రీలున్నాయి. నీపు ఎందరో రాక్షసులతో పోతినవాడవు,” అన్నాడు. భగదత్తుడు సుప్రతికమనే తన గాప్య వినుగునెకి శత్రువులపైకి వచ్చాడు.

భగదత్తుడు భిముడి రథంపైకి తన సుప్రతికాన్ని నడిపాడు. దశార్థదేశపు రాలైన క్రిత

దేశుడుకూడా గొప్ప ఏనుగునె ఎక్కు
ఉన్నాడు; అతను భగవతుచికి అడ్డుతగి
లాడు. కానీ భగవతుచికి దెబ్బలకు తట్టుకే
లేక కీతుదేవుడి ఏనుగు పారిపోయాడి. అ
తరవాత నుప్రతీకం చాండవ బలాలను
నిర్మాలించసాగింది.

అప్పుడు ఘుటోత్కుచుడు భగవతున్ని
విధించాడు. ఘుటోత్కుచుడుతని ఏనుగుపై
వసిరిన సూర్య భగవత్తుడు దారి
లోనే రెండుముక్కలు చేశాడు. తరవాత
భగవత్తుడు ఒక బ్రహ్మందమైన శక్తిని విసరే
నికి ఘుటోత్కుచుడు దాన్ని ఎగిరి అందు
కుని తన మోదేతై తిప్పి కొట్టాడు. ఇది
చూసి భగవత్తుడు నివ్వేరపోయాడు;
పాండవ సైన్యాలు హర్షధ్వానాలు చేశాయి.
వాటని విని భగవత్తుడు రోపంతే దున్న
హంగా యుద్ధం సాగించాడు. పాండవచ్చ
యోధులందరూ అతని బాణాలను రుచి
చూశాడు. భీముడి సారథి వికోటుడు మూర్ఖు

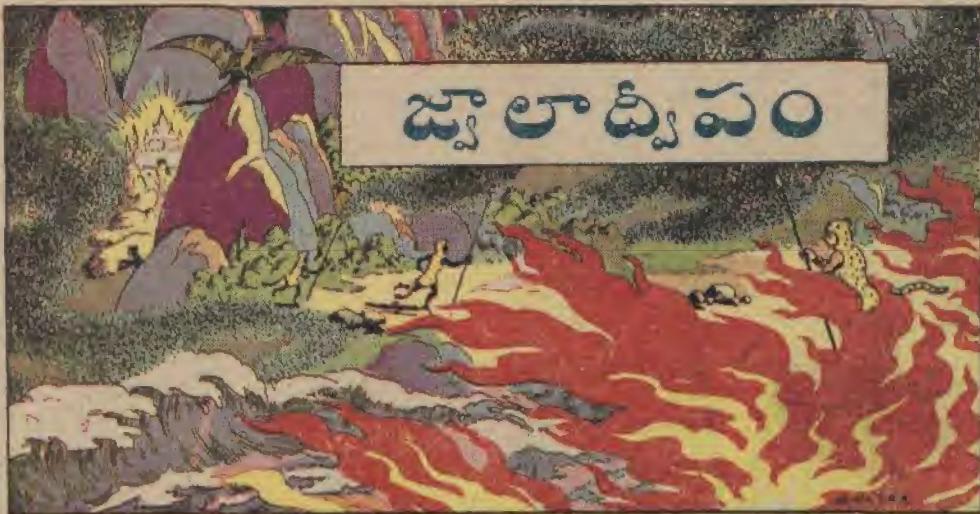
పాగా భిముడు గద తిసుకుని కిందికి
దిగాడు. ఇంతలో ఆర్జునుడుకూడా భగవత్తు
దితే యుద్ధం చేయవచ్చాడు. అప్పుడే అత
నికి, కృష్ణుడికి, భీముడికి ఇరావంతుడి
మరణవార్త తెలిసింది.

ఆర్జునుడికి కాస్ట్యుపు యుద్ధంపైనా,
రాజ్యాకాంచ్చపైనా విరక్తి కలిగి, "ఉభయ
పక్షాల జ్ఞాతులను చంపుకునేది ఇది విము
యుద్ధం!" అనుకున్నాడు. కానీ ఈ
యుద్ధాన్ని అంతమొందించటానికి యుద్ధం
చెయ్యటమే తప్ప తనకు వేరు మాగ్గం లేదని
అతను తెలుసుకున్నాడు.

ఇంతలో మరికొందరు భృతరాష్ట్రుయిది
కొదుకులు భీముడి కంటపడ్డారు. అతను
లేక్కాను చూసిన సింహంలాగా అయిపోయి
వారిలో కొండరిని వంపేసరికి మిగిలినవారు
పారిపోయారు. ఆరోజు యుద్ధం చీకటిపడి
కళ్ళు కెనిపించుకుండా పోయెదాకా సాగి
అతరవాత ముగిసింది.

ష్టోలాట్టపం

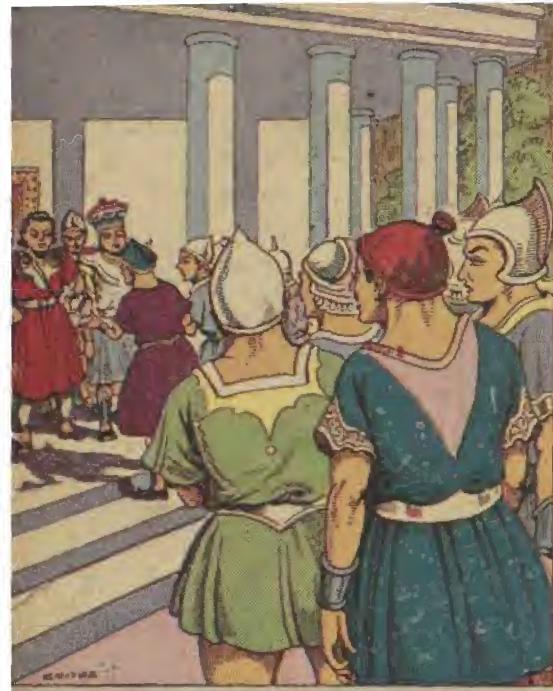
3

[చిత్రసేనుట్టి చిత్రశబ్దం సుంచి వచ్చిన మంగ్లి, సేనానాయకుడూ భవసంతోసి తీసుకుపోయారు. ఆ భవసంతోసి రాజీవిత్తొన అన్నిపూకర్యాలూ పున్నవి. మర్యాద చిత్రసేనుడి తరువాత తారకేశ్వరమహారాజు వచ్చి, ఆవశం అనుకుంటే తన సుంది ఎలాంటి సహాయమైనా పొందపచ్చనని, ఆతడికే చెప్పి వెర్రిపాయాడు. తరవాత—]

మర్యాద ఉదయం చిత్రసేనుడు, తండ్రిని సాగసంచి, ముంతులతో కలిసి, తిరిగి తన భవసం చేరెపరికి, అక్కడ గుంపుగా కూడిన చాలామంది పొరులు కనిపించారు. వాళ్లు గంతులెత్తి, "మహారాజు, మమ్మల్ని కాపాడాలి. ఈ అడవిలో పున్న ఉగ్రాక్షియు, వాడి సేవకులూ లోగిం మా పశుపుల్ని మాత్రమే ఎత్తుకుపోయేవారు. ఈ మధ్య మనముల్నికూడా ఎత్తుకుపోవటం ప్రారంభించారు," అంటూ ఏడ్చసాగారు.

ఉగ్రాక్షిడి పేరు వింటూనే చిత్రసేనుడు విలువెల్లా కంపించిపోయాడు. కానీ, అంత లోనే ఆతడికి ఎక్కడలేని పొరుపం వచ్చింది. ఆప్యదు తను విస్మయాయిదు కాదు రాజ్యం, పరివారం, సైన్యంగల రాజు. తన రాజ్యంలోనే పుంటూ ప్రజలను నాచా పొంపలపాలు చేసేవాడిని ఎవదినైనాసరే, పూతమార్పువలసిన బాధ్యత తనమీద పుంది. ఆలాంటివాడు ఉగ్రాక్షిడైనా, తను మిస్సుకుండెందుకు విలులేదు.

'చందుమామ'

“మీ పశుపుల్ని, మనుష్యుల్ని ఎత్తుకు పాతున్నది ఉగ్రాకుడే అని మీకెలా తెలుపు ?” అని అడిగాడు చిత్రసేనుడు.

అప్రకృతి వింటూనే అక్కడ గుమిగూడిన పూర్వుల్లో సంచలనం బయలుదేరింది. కొంత సేవటికి నలుగురు పొర లాయలు లు ముందుకు పచ్చి, “మహారాజా! ఉగ్రాకుడు గాని, అతడి సేవకులు గాని పశుపుల్ని ఎత్తుకుపాతూపుండగా చూసినవారు చాలా మంది పున్నాడు. కానీ, మనుషుల్ని అపహరించటం కణ్ణాగా చూసినవారుమాత్రం లేదు. నరమాంన భక్తులైన రాక్షసులకు తప్ప, ఇతర్డకు మానవమాత్రుల్ని అపహ

రించవలసిన అపనరం ఎందుకు కలుగు తుంది!” అన్నాడు.

పొరనాయకు లిచ్చిన ఈ జవాబు చిత్ర సేనుడికి కొంత ఆక్షర్యం కలిగించింది. పశుపుల్ని ఎత్తుకుపాయే రాక్షసులు ఉగ్రాకుడి సేవకులే అయినా, మనుష్యుల్ని మాయించే సేవాభూమాత్రం, వారై పుండరసుకున్నాడు.

“సరే, మీరు మీ గూడెలకు వెళ్లండి, ఒకటి రెండు రోజుల్లో ఆ ఉగ్రాకుష్టి, అతడి అనుచరుల్ని అదుపులో పెట్టే పని నేను చూస్తాను,” అన్నాడు చిత్రసేనుడు.

చిత్రసేనుడిలా అనగానే మంత్రి అతణ్ణి సమిపంచి రహస్యంగా, “మహారాజా, ఉగ్రాకుష్టి గురించి దూతలడ్యారా విన్నాను. వాడు మహా భయంకరుడు,” అన్నాడు.

చిత్రసేనుడు అక్కడనుంచి భవనంలోకి వెళ్ళిందుకు మెల్లెక్కుతూ, “వాడు భయం కరుడే కావేచ్చు. ఆలాజని ఆ రాక్షసుడు మన ప్రజల ధన ప్రాణాలకు సమ్మం కలిగిస్తూంటే చూస్తూ వూరుకుంబామా? సేనానాయకు డెక్కడ?” అని అడిగాడు.

అప్రకృతి వింటూనే వెనకగా పశ్చాన్ని సేనానాయకుడు, “మహారాజా!” అంటూ ముండుకొచ్చాడు.

“మన సైనికులెక్కడ? వాళు నుశ్చి
తుయా, ధైర్యసాహసాలు కలవ్చాన్నా?”
అన్నారు చిత్రసేనుడు.

సేనానాయకుడు కొంచెం ఆశ్చర్యం కన
టయస్తా, “వాళు శ్వేణా, ధైర్యసాహసాల
మాచా, మహారాజు? కావాలంటే వాళు
కొండల్ని ఎండికట్టగలరు!” అన్నారు.

“ఈ ఆ కొండల్ని ఎండికట్టటం, బలం
పున్న ఏ టూరివాడైనా చెయగలడు. నేనది
గేది అదికాదు. అవసరం అయితే, ఉగ్రాక్ష
దిక ఎదురు నిలిచి పొరాడే గుండె నిబ్బరం
మన సైనికులున్నదా ఆని నేను తెలుసుకో
దలిచాను,” అన్నారు చిత్రసేనుడు.

సేనానాయకుడు ఎలువెల్లా కంపించి
పొయాదు. తరవాత తత్తపదే గంతుతే,
“మహారాజా! ఆ రాక్షసుడు...” అంటూ
అతను ఎమో చెప్పబోయింటలో, అతడి
తత్తరపాటు గ్రహించిన చిత్రసేనుడు నవ్వి,
“సేనాని, నువ్వే ఆ రాక్షసుడి పేరు ఏని
యింతగా పణిపోతూంటే, ఇక సైనికుల
మాట చెప్పనవసరంలేదు. ఇంతకూ వాళు
నివసించే గుదారాలెక్కడి?” అని అదిగాడు.

సేనానాయకుడు ముందుండి పదమటి
పైపున్న బురుజమిదికి దారితొఱు. చిత్ర
సేనుడు అక్కడికి చెరగానే, సేనానాయ

కుడు బాబంవేటు దూరంలో పున్న చిన్న
చిన్న కొండలు, పాదలకేసి చేయి చూపుతూ,
“మహారాజా! మన సైనికులు గుదారాలు
నెర్చించేందుకు ఆ కొండ ప్రాంతాన్ని చదును
చెస్తున్నారు.” అన్నారు.

చిత్రసేనుడి దృష్టికి కొన్నివెలమంది
సైనికులు కనిపించారు. వాళ్లల్లో ప్రతి
ఒక్కడూ వలుగూ, పారా పుచ్చులుని
ఎగుడు దిగుడుగా పున్న కొండప్రాంతాన్ని
తవ్వి, పూర్ణి దాన్ని సమతలంగా చేసేం
దుకు కష్టించి పనిచేస్తున్నారు. వాళును
చూస్తూనే చిత్రసేనుడు తను అర్జులమే
గాక, దాలా అంగబలంకాదా పున్న రాజు

వని తెలుసుకుని గర్వప్రభారు. అతడు మన సులో తనకు ఇంత మేలు చేసిన సిద్ధుజ్ఞ తయ చుకుని కృతజ్ఞతా భావంతే తల వంచారు. "మహారాజా! ఆ రాక్షసమూకమీద మన సైన్యాన్ని పుపయాగించే ముందు, మనం ముందు వెనుకలు బాగా ఆలోచించ వలసి వుంటుంది," అన్నాడు మంత్రి.

"మన సైన్యాన్ని ఆ రాక్షసగణంమీద యుద్ధానికి పంపాలని నాకు లేదు. నేనే వ్యయంగా ఆ ఉగ్రాతిదితే మా ట్రాడి మాస్తాను," అంటూ చిత్రసెనుడు సెనా సాయుకుడికేసి తింగి, "అతడుండే చేటు నీటి తెలుసా?" అని ప్రక్కించారు.

"మన చారులద్వారా ఆ రాక్షసుడుండే కోటప్రాంతం తెలుసుకున్నాడు, మహారాజా! కానీ, తమరు ఒంటరిగా... వారితే..." అంటూ సిద్ధు సమిలాడు సెనాని.

"నేను ఒంటరిగా అతడి కోటకు వెళ్ళ బోషటంలేదు. అక్కడికి దారిమాపేందులు నా చెంట కొద్దిమంది సైనికులు వుంటారు. రాదలిస్తే నువ్వు రావచ్చుము," అన్నాడు చిత్రసెనుడు.

"మహారాజా, ఎంతమాట! మీకోసం నేనే కాక, ప్రతిభక్క సైనికుడూ ప్రియాలైనా ఒడ్డులూనికి సిద్ధంగా పున్నాం." అన్నాడు సెనాసాయుకుడు.

ఆ తరవాత కొంతసేపటికి చిత్రసేనుడు కెద్దిమంది సైనికులనూ, సెనానాయక భీషముని, ఉగ్రాక్షరు నివాస స్తానానికి వెంటబెట్టుకుని, ఉగ్రాక్షరు నివాస స్తానానికి బయలుదేరాడు. ఆ రాక్షసుడుంటున్న చేటు ఎరిగిపున్న దారులు కొందరు ముందు దారి చూపుతూ నడిచారు. సరిగా మిట్టమధ్యఘ్నం వేళకు అందరూ అడవిలో చాలాధూరం నడిచి, ఉగ్రాక్షరుండే కొండ సమిపించారు.

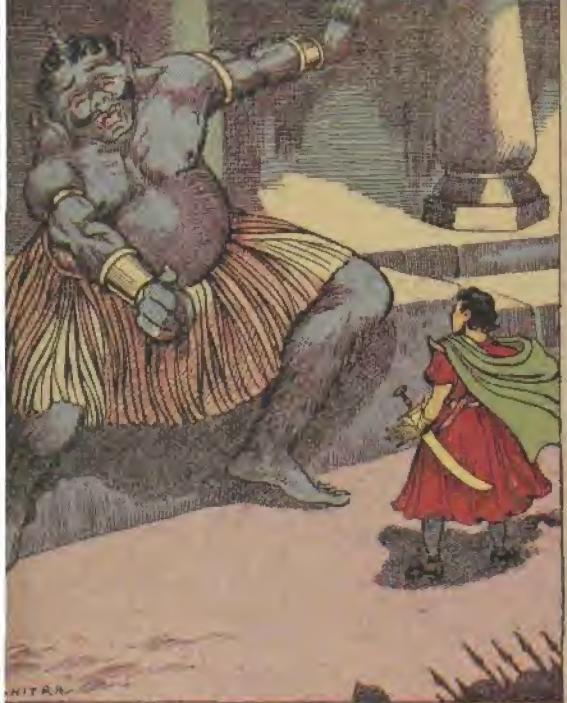
కొండ దిగువనున్న అడవిలో ఉగ్రాక్షరు సేవకులైన కొందరు రాక్షసులు చిత్రసేనుభీ, అతడివెంట పున్న పరివారాన్ని చూచి, పట్ట రాని అనందంతో పొట్టలు చెక్కలయించుటూ నచ్చుతూ, "అహి, ఈ నరమానపులు ఎంత

బుద్ధిమంతులు! మనకూ, మన యజమాను నీకి అహరం అయ్యేందుకు, పని కట్టుకునే యింతధూరం నడిది పచ్చారు!" అన్నారు.

"మీ నాయకుడికి, నేను వస్తువ్యాప్తు చెప్పండి. నా పేరు చిత్రసేనుడు!" అని చిత్రసేనుడు ఆ రాక్షసులకు వెప్పాడు.

ఈ మాటలు వింటూనే రాక్షసులు మరింత బిగ్గరగా నవ్వారు. "నరమాంసం అంతా ఒకేరకం రుచి. నీమాంసం ఎన్ను వేమలి? నీ దుస్తులూ అవీ చూస్తూంటు, చాలా విలువైనవిలా కనబిడుతున్న వి. నువ్వు కొంపదిసి రాజువా, ఏం?" అని ఆడిగాడు వాళ్లు.

“అప్పను, రాజునే, విత్తసేనమహారాజును, ఇంకా అధిక ప్రసంగం చేస్తే తాటి ఒలుస్తాను. ఇక్కడికి నాలుగైదా మధుర దూరంలో, అధవిమథ్య పున్న మహాభవనం సంగతి మీకు తెలుసా?” అన్నాడు విత్తసేనుడు కోపంగా.

ఆ భవనం పేరు వింటూనే రాక్షసులు తుత్తరతిత్తర పటుతూ, “ప్రభో, మన్నించుడి! మా నాయకుడు మమ్మల్ని గురించి చెప్పేడు. మాకు ముందు ముందు కాబోయే మహానాయకుణ్ణి మీరె పంపుతారట. రంది, దయచెయ్యండి. మా నాయకుడు కోటలోనే ఉన్నారు.” అంటూ చిత్తసేనుడికి, అతడి

పరివారానికి అదుగులకు మరుగులొత్తుతూ ఉగ్రాక్షిడ కోటకేసి దారితీశారు.

ఉగ్రాక్షిడు నిపసంచే కోట చాలా విచ్చె వైపది. అతడు అడవిమథ్య పున్న ఒక చిన్న కొండను తెలిపించి, ఆందులోనే గదులూ, ద్వ్యారాలూ, బుయజులూ—అన్ని ఏర్పాటులు చేయించుకున్నారు. కోట చుట్టూ పున్న ఎత్తయిన గోచరా, దానమీద నాలుగు దిక్కులా పున్న పెద్ద బుయజులూ, దాని ముఖద్వారం—అంతా ఒకే రాతిలో మలవ బధించి, యుద్ధంచేసి రాక్షసుడి కోటను వట్టి దలిచిన మానవమాత్రుడెవదైనా పుంచు-అది పాధ్యముయే వనికాడు. మరో రాక్షసుదైనా దాన్ని ఆక్రమించుకోవటం దుస్సాధ్యం.

చిత్తసేనుడు ఈ వింతకోటను ఆశ్చర్యంగా చూస్తా, ముఖద్వారం దాటి లోపల ప్రవేశించగానే, ఉగ్రాక్షిడ వికటాట్టి పేసం వినబడింది. అతడు తన గృహం ముందున్న ఒక ఎత్తయిన రాతి ఆనందం మీద కూచునిపున్నారు.

“ఒ చిత్తసేనా, ఏది సుష్య వాగ్గానం చెసిన నీ ప్యోష్పత్తుతుడు, ఎక్కడ?” అంటూ ఉగ్రాక్షిడు అందర్నీ కలయిచూకాడు.

“ఉగ్రాక, నీకేమైనా మతి చాంచల్సం కలిగిండా? నిన్న కాక మొన్ననే గడానేను

నిను వగ్గానం చేసింది! ఆప్యుడే పద్మనాయి డెల్లూ గదివినై అని ఎలా అనుకున్నావీ?" అన్నాడు చిత్రసేనుడు.

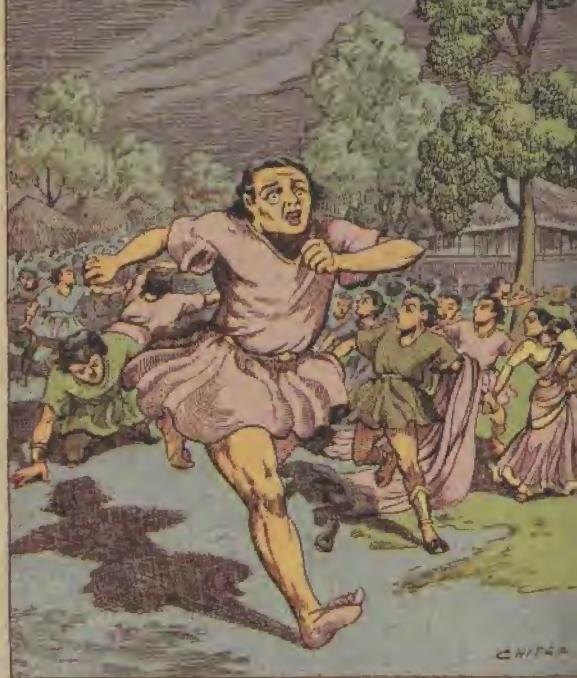
చిత్రసేనుడి మాటలకు ఉగ్రాక్షితు మరింత బ్యాగరగా సవ్యాదు.

"రాక్షసుడు మతి మతిలో వున్నప్పుడే, మానవజాతికి మహ భయంకరుడు. అలాం టప్పుడు మతి చెడి పిచ్చెయ్యెత్తుం జరిగితే, మానవజాత నశించిపోతుంది," అన్నాడు ఉగ్రాక్షితు.

"మానవజాతి సంగతమో నాకు తెరి చుదు గాని, ముఖ్యంగా నా రాజ్యంలోని మానవులు మాత్రం నశించిపోతున్నారు," అన్నాడు చిత్రసేనుడు.

"సీ రాజ్యమా?" అంటూ ఉగ్రాక్షితు ఆశ్చర్యపడి, అంతలోనే చిరునష్టు నష్టుతూ, "అప్పును, ఈ ఉగ్రాక్షితి అడవిఅంతా నీ రాజ్యమే! నర్కదానిది తిరాన వున్న భవశ గిరి రాజ్యంవైపు తప్ప, తకిమ్మా అన్న దిక్కులా, ఈ ఉగ్రాక్షితి అడవి ఎటు చూసినా నూరు అముదలు!" అన్నాడు.

"ఈ అడవి మధ్య వున్న గ్రామాల్లో, గుడెల్లో పున్న ప్రజలను నీ అనుచుటు సంహరిస్తున్నారు, వశవులను ఎత్తుకు పొరున్నారు. ఇది సుష్టు చేసిన వగ్గానానికి

విరుద్ధం, నన్ను హోయా ఈ ప్రాంతాన్ని పాలిస్తూ పుండనిచ్చేందుకు అంగీకరించావు గదా?" అన్నాడు చిత్రసేనుడు.

చిత్రసేనుడి మాటలు వింటూనే ఉగ్రా క్షితు వెలవెల పోయాడు. ఏదో మాట్లాడ బోయి, అంతలోనే ఆగి, తన కెదురుగా వున్న పెద్ద బండరాళ్ళకేసి చేయి వ్యాపుతూ, "అందరూ ఆ పీతాలమీద సుఖంగా కూచెడి," అని చిత్రసేనుడికేసి సెస్పుహా చూస్తూ, "చిత్రసేనా! నుష్టు పొరబడ్డావు. నీ ఈ ఆడవి రాజ్యంలో జరిగే మానవ పహరణలకు బాధ్యతలు నా అనుచుటు కాదు," అన్నాడు.

“సుష్యుగాని, నీ అనువరులుగాని, మనుషుల టీలికే వెళ్లటం లేదని సుష్యు నన్ను నమ్మించ చూస్తున్నావా, ఉగ్రాక?” అన్నారు చిత్రసేనుడు కోపంగా.

“నా అనువరులు అపలు మానషుల్ని కాకటం లేదని నేను చెప్పటం లేదు. ఏదో పండగకి ప్రపానికి ఒకట్టి అరా ఎత్తుకు పోయి భక్తించి పుండపచ్చు. తాని, గ్రామాల మిద పది మనుషుల్ని ఎత్తుకుపోతున్నవాళ్లు మరకరు. వాళ్లు రాకసులకన్న కూరులు, భయంకరలు!” అంటూ ఉగ్రాకుడు ఆగి, సాతోచనగా చిత్రసేనుడికే సి చూస్తూ, “జ్యోలాట్టిపం పేరు ఎప్పుడైనా విన్నావా, చిత్రసేనా?” అని అడిగారు.

“అలాంటి పేరు గల ద్వీపం ఒకటి పున్నదనే సంగతి నాను తెలియదే!” అన్నారు చిత్రసేనుడు ఆశ్చర్యంగా.

“అయితే, ఈ రాత్రికి సుష్యు, నీ అనువరులూ యిక్కుద వుండేటయితే, ఆ ద్వీపా

స్వంచి రాత్రివేళల ఈ ఆడవి ప్రాంతాలకు పచ్చిపోయే ఆ క్రూరుల్ని స్వితుచూపెతాను. వాళ్లు బలంలో మారాకినులకు తీసికట్టే, తాని, వాళ్లు ఎక్కిపచ్చే భీకరమైన వింత మృగాలు.... వాటికి రెక్కలు వుంది, ఆకాశంలో ఎగురుతపిగెనక పత్తలందాం.... వాటి ధాటిక తట్టుకునే శక్తి మాలో ఎవరికి లేదు. ఆప్సాటికి, ఆ జ్యోలాట్టిపంసుంచి వింతడకి మీద సవర్ణవచ్చిన ఒకట్టి ప్రాణాలతో పట్టుకున్నాం. తాని వాడు ని కారబంవల్లనే మర్మాచికల్లా చచ్చిపోయాడు. వాడి కంకాలాన్ని చూడరలిస్తే, నావెంట రా,” అన్నారు ఉగ్రాకుడు.

“కంకాలాన్ని తాదు.... సుష్యు చెప్పే మాటె నిజమయితే, ప్రాణాలతో పున్న ఆదుర్మార్గుల్ని, వాళ్లు ఎక్కిపచ్చే భయంకరపత్తల్ని చూడాలని వుంది,” అన్నారు చిత్రసేనుడు. ఇందుకు సరేసన్నట్టు ఉగ్రాకుడు తల ఘోషాడు. — (ఇంకా పుంది)

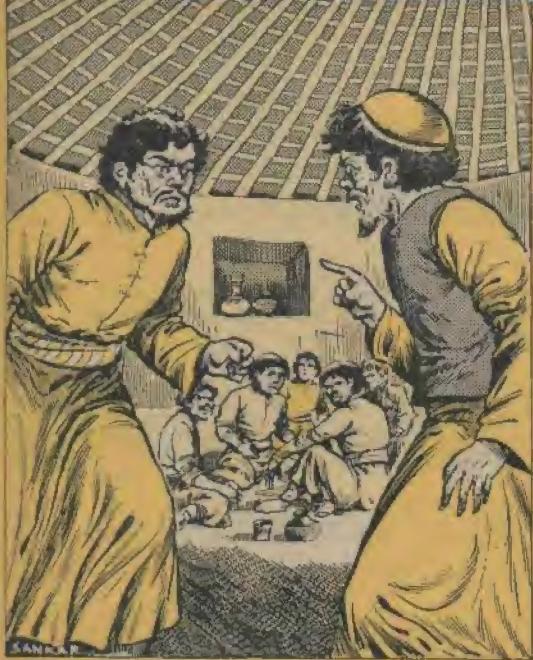
పశు శ్రావ పదనివాదు

విసుగుచెందని విక్రమాయ్యలు తిరిగి చెట్టు పద్దకు వెళ్లి, శవాన్ని దించి భుజాన వేసు కుని, ఎప్పటిలాగే శ్వాసానంకేసి మోహంగా నడవసాగాడు. ఆప్యాయ శవంలోని పేతా లుడు, "రాజు, ఈ పని పైన వేసుకున్నందుకు ఇప్పటికైనా నీవు పశ్చాత్తాపదు తున్నావా? నీవు శాశ్వరవర్షలాగా పశ్చాత్తాపదటం చేతగాని వాడివి కాపను కుంచాను. నీకు శ్రీమ తెలియకుండా ఉండగలందులకు శాశ్వరవర్ష కథ చెబుతాను విను," అంటూ ఈ విధంగా చెప్పాడు:

వెనకటకకపిశదేశంలోని పురుషపురంలో శాశ్వరవర్ష అని ఒక యువకుడుండేవాడు. అతను బాగా చదివిన పండితుడు, కాని నిరుపేద. పండితులను ఆదరించే దాతలు లేని కారణంచేత అతను తన్నరులతేనూ, తాగుబోతులతేనూ, జాదగాళ్ళతేనూ వేరి, దొంగతనాలు చేసి పొట్టపొముకోవరిసిన స్త్రి

చేతోళ్ళ కథలు

ఏర్పడింది. సాధారణంగా చదువుకున్న వారు ఆలాట నీచులతే స్నేహం చెయ్యి లేరు, వారితే చేరిపాలేరు. కానీ కాశ్మీర పర్వత అలా బతకటం స్వ్యాఖ్యావికంగానే కనిపించింది. అతనికి ఆత్మియు లెవరూ లేరు, కానీ పండితుడుగా అతణ్ణి ఎరిగిన వాళ్లు అతను జీవించే పద్ధతి చూసి అనహ్య పది ఎప్పుడైనా తమ ఇళ్లకు పిలిచి భోజనం పెట్టటంకూడా హానేశారు. ఆందుకూ కాశ్మీరవర్ష విచారించలేదు.

ఈ నది శితాకాలపు రాత్రి కొందరు దెంగలు శ్కూనానానికి సమీపంలో ఉరి వెల పల ఉన్న ఒక పాకలో చేరి తాగారు, స్నేహాత్మి ఇంటనైనా తొరబడుమను

ఖూదాలాడారు, వాళ్లు ఇళ్లకు పొవహానికి కూడా లేకుండా బయట విపరీతంగా మంచుపడుతున్నది. కాశ్మీరవర్షకూడా ఇక్కడే ఉన్నాడు.

ఇందం ఆడే దెంగలలో ఇద్దరికి తగాదా పచ్చింది. ప్రతిసారి పండం ఒకడి గెలవటం చూసి రెండేవాడికి కొమం పచ్చింది. గెలి చినవాడు ఎకటంగా నవ్వాడు. ఆవేశంలో రెండేవాడు బాకుతీసి గెలిచినవాళ్లు గుంపెల్లో పొడిచేసరికి, వాడు కాస్తా వచ్చాడు.

పూర్వు జరిగేనరికల్లో దెంగలు మంచును కూడా లట్టుపెట్టుకుండా ఎవరి ఇళ్లకు వారు జారుకున్నారు.

చివరకు పాకలో కాశ్మీరవర్ష, శపమూమిగిలారు.

“ఈ పూర్వు ఉరికిపొదు. ఇందుకు గాను ఎవరో ఒకరు ఉరిపుంభం ఎక్కుతారు. ఇక్కడే నిలిచిపోతే నేనె ఉరిపుంభం ఎక్కుపచ్చు. ఇక్కడ ఉండటం కేమం కాదు. నాకు అప్పుడే చావాలని లేదు,” అనుకుని కాశ్మీరవర్ష గుదిసే తలుపు మూసి నగరంలోకి నడవసాగారు. అయితే అతనికి వెళ్లటంటుకు ఏ ఇల్లాలేదు. నగ రంలో తెల్లవారినదాకా ఏ ఎరిగిన పాత పల ఉన్న ఒక పాకలో చేరి తాగారు, స్నేహాత్మి ఇంటనైనా తొరబడుమను

కన్నాడు. ఎవరో ఒకరు పదుకునెటందుకు కాస్త చేటివ్వకపొతారా అని అతని ఉద్దేశం.

ఆ చలిలోనూ, మంచులోనూ పది సగ రష్ట విధులవెంట నడున్నా, గస్తీవాల్లు పచ్చి సప్పుడు ఏ విధిపడక్క చావడిలోకే వాళ్లి దాకుంటూ కాస్కిరపర్చు తాను హర్యం ఎరిగిన ఒక మిక్కుడి ఇంటికి వెళ్లి తలుపు త్ప్రాడు. కొంచెంసేపయాక లోపలినుంచి, "ఎవరు వారు?" అని ప్రశ్న ఏనిపించింది.

"నేను కాస్కిరపర్చును. కాస్త తలుపు త్స్తే తెల్లవారినదాకా పదుకుని నా దారిన పొతాను!" అన్నాడు కాస్కిరపర్చు. లోపలి నుంచి జవాబు రాలేదు.

మంచులో కాస్తీర్చుకుంటూ కాస్కిర పర్చు నగరం ఇంకోకమూల ఉన్న ఇంకోక ఇంటికి వెళ్లాడు. అక్కడా అతని పేరు ఏన్నాక లోపలివాల్లు తలుపు తెరవలేదు.

"మనుషులు ఎంత సీమలు! అంతంత ఇత్తున్నాయి, కట్టుకుపొతారా? చావటానికి స్థంగా ఉన్నవాడికికూడా ఇంత తిండి పెట్టరు; చలితే బిగదీసుకుపొయ్యెవాడికి కొద్ది ఘుంచులసేపు పక్క, కంబళి ఆయ వియ్యారు!" అనుకున్నాడు కాస్కిరపర్చు. అతనికి చలితేబాటు అలసటా, అకలి కూడా పట్టుకున్నాయి.

త్వరలో తాను ఇంత తిండితిని వెచ్చగా పరుకొపొతే తెల్లవారేసరికి తాను బతికి ఉండనని అతనికి తేచింది. ఈ కీతాకాలపు చలికి ఇల్లూవాకిలీలేని అనాధలు ఎందరో చావటం ఆతను చూస్తునే, ఉన్నాడు. అతనికి అలా దిక్కులేని చాపు చాపాలని లేదు. మర్యాదగా ఎపరూ తనకు ఆతిథ్యం ఇవ్వారు. దెంగతనంగా ఏ ఇంటనైనా ప్రవేశించి, పంచింట్లో ఏమైనా దెరికతే తని, ఏదే ఒక మూల కొంచెంసేపు వెచ్చగా పదుకుండా మని ఆతను నిశ్చయించాడు.

అందుకు అనువైన ఇల్లు అతనికి ఎయరు గానే కనబడింది. అందులోకి ప్రవేశించటం

ఆంత కష్టంగా ఉండేటట్టులేదు. ఇల్లు సంపన్ములదే. పంటపూత్రులలో బోలెడంత భోజనం మిగిలిపోయి ఉండవచ్చు, వెల్లి పొయెటప్పుడు చేతబట్టుకుపోవచ్చానికి వెంద సామగ్రికూడా దేరకవచ్చు.

ఆ ఇంటోకి ఎటుసుంది ప్రవేశింతామా అని అతను ఏధిలో తద్వారుతుండగా లోపల ఎక్కడో ఒకమూల దీపం వెలుగు తున్టు అతనికి తెలియవచ్చింది.

“ ఈ నిశిరాతమేళ ఈ చలిలో ఈ ఇంటి వాల్లు పోయా పదులుని నిద్రతాక ఏమని మేలుకున్నారు ? ” అని అతను విషుక్కున్నాడు. తరవాత అతని కొక ఆలోచన

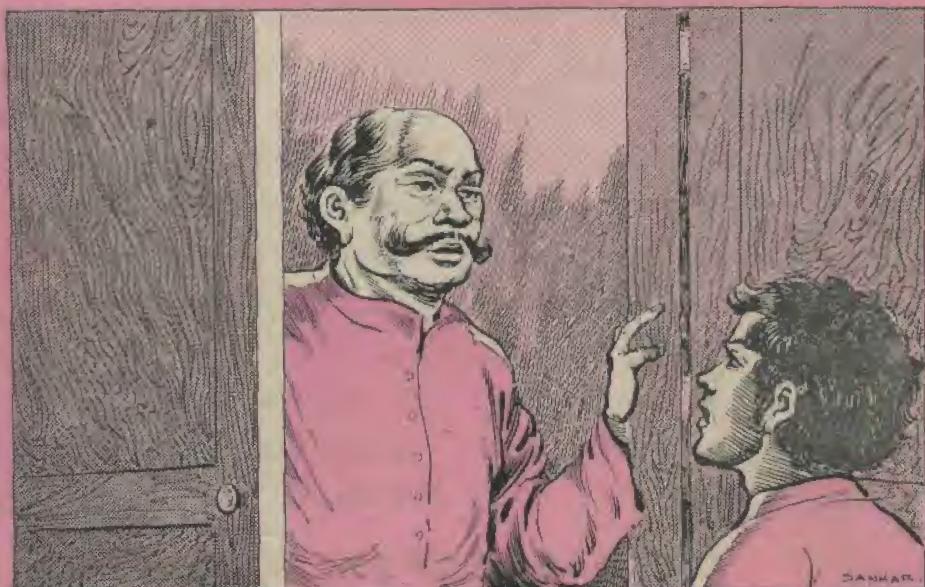
వచ్చింది. లోపల మునుషులు మేలుకునే ఉన్నారు గనక, దంగలాగా ప్రవేగించేకన్న ఇంటోకి దెరలాగే ప్రవేశింతామనుకుని అతను ఏధివాకిలి తలుపుత్టాడు.

ఇంటియుజమాని వచ్చి తలుపు తీశాడు. అయిన కొంచెం వయసుమల్లినవాడు, కాని మనిషిలో ఆధికారి లక్ష్మాలున్నాయి.

“ ఏం, ఇంత పాద్మపోయి తలుపు త్టాడు ? ” అన్నాడాయన.

“ చలికి చద్విపోతున్నాను. ఆకలి దహిం చేస్తున్నది,” అన్నాడు కాక్కిరపర్చు.

“ లోపలికి దయచెయ్యంది,” అంటూ ఇంటియుజమాని అతన్ని భోజనకాలకు

తిముకువెళ్లాడు. ఇంట్లో ఆయన తప్ప ఇంకె పరూలేరు. అందుచేత ఆయనే ప్యాయంగా అతనికి భోజనంపెట్టాడు. అక్కడ అలమారు లలో బంగారు చెంబులూ, పల్లాలూ ఎన్నో ఉన్నాయి. అందులో ఏ ఒకటి కాబేసినా కాశ్మీరవర్ష దారిద్ర్యం తిరిపోతుంది.

కాశ్మీరవర్ష భోజనం చేస్తుంటగా ఇంటి యజమాని, "బాబూ, నీ బట్టలమీద రక్తం మరక ఉన్నది," అన్నాడు.

"నాది కాదు, నా పనీకాదు. దెంగల మధ్య తగాదాపచ్చి ప్రమాదవకాత్తు హత్య జరిగింది. ఆ కవాన్ని తలుచుకుంటేనే కంపరంగా ఉన్నది," అన్నాడు కాశ్మీరవర్ష.

"నేను దాలా కువాలను చూశాను. అనేక యుద్ధాలలో పొరాడాను. నా పెరు జగవిరవర్ష, వినే ఉంటావు." అన్నాడు ఇంటియజమాని.

తరవాత జగవిరవర్ష కాశ్మీరవర్ష పేరు, అతని స్తోతగతులూ అడిగాడు.

"నా పెరు కాశ్మీరవర్ష అంటారు. వ్యాక రజా తర్వాతాస్త్రాలు చదివాను. దెంగ తలాలు చేసి జీవిస్తాను," అన్నాడు కాశ్మీరవర్ష.

"అంత గా ప్పుచదువు చదువుకున్న వాదిరి దెంగపృతిలోక దిగావా?" అని జగవిరవర్ష అడిగాడు.

“తప్పేమున్నది? మీ యోధులు కొల్ల గొట్టురా?” అన్నాడు కాళ్ళిరవర్ష.

“యోధులకూ దెంగలకూ పాపత్వమేదిచి? యోధుడు ప్రాణం ఒక్కి యుద్ధమామలి పారాదతామ. ప్రతిష్ఠ కోసం ప్రాణాలర్పిస్తాడు. దెంగ అలాకాదు. వాడు స్వేచ్ఛంకొద్ది దెంగతనం చేస్తాడు,” అన్నాడు జగదీరవర్ష.

“దెంగలకు కూడా ప్రాణాపాయం ఉన్నది. ప్రపెచ్చు వాడు యోధుల్లాగా ఆత్మరక్షణకోసం అవతలి వాళ్లను చంపచానికి యుత్సంచ అవకాశం లేకుండానే ఉరిస్తంధం ఎక్కాలి,” అన్నాడు కాళ్ళిరవర్ష.

“కాని సైనికులు ప్రజలను రకిస్తారు, దెంగలు ప్రజాకంటకులు,” అన్నాడు జగదీరవర్ష కోపంగా.

“అది కేవలం ఆపోహ. ఏ పత్తెటూరి రైతునై అదగండి, వాడికి సైనికులంటే ఎక్కువ భయమో. దెంగలంటే ఎక్కువ భయమో మీకి తెలుస్తుంది. దెంగ ఉన్న వాడి దగ్గర అంత తిండి దెంగిలిస్తాడు, సైనికులలాగా భన మాన ప్రాణాలు అపహరించచు,” అన్నాడు కాళ్ళిరవర్ష.

“నన్నుమాడు. సైనికులో ఉండి నేనెతే డబ్బు, కిరీ గడించాను. అందరూ నన్ను గెరవిస్తారు. ఇది కావాలని నేను

అన్నట్టయితే ప్రజలు నొ సోరిక వెంటనే
తిమ్మతారు. నువ్వుచూడు, చికారివి. ఇల్లూ
వాకిలి లెదు, తిండిలెదు. గౌరవంలెదు. వెటు
గాళ్లు వెంటుదిన నక్కలూ నీకూ తేడా
లెదు," అనా దు జగవీరపర్చు.

“ కా శ్శీరపర్మ క్షీజనం పూర్తిచెసి,
అయ్యా, మీకూ నాకూ ఉన్న తెడా ఆంతా
ఉబ్బులోనే ఉన్నది. మీ ఉబ్బు నాకుండు
నేను మహా చూర్చుణ్ణి అయ్యెవాళ్లి. నాలాగా
ఉబ్బు లెకపోతె మీరూ దెంగతనాలకు దిగ్గా
వారు. దెంగలకు మానవత్వం ఉండదను
కేకండి. మీరు నన్ను లోపరికి పిలిచి అన్నం
పెట్టినందుకు మీకు ఎంతై కృతజ్ఞాల్చి. నేను

దుర్కాగానికి దిగదలస్తే మీ గింతు నులు
పుగా చెపికేసి ఈ బంగారమంతా పత్రుకు
పెగలను. మీపు వచ్చుమళ్లినవారు, బంట
రిగా ఉన్నారు. నేను యువక్షణ్ణి, బల
ధుణ్ణి. అయినా నేను ఏముల్ని ఏమీ

చేయటంతేదు,” అన్నాడు
 ఈ పూటలు ఏని జగగీరవర్కుకు మండి
 పాయింది. ఆయన గొంతెత్తి, “నీచుదా!
 నీకు మనుషుల మధ్యగల అంతరంకూడా
 తెలియదు. నీ పొండిత్యం దెవిక, కాల్పనా?
 నిన్నునలు లోపలికి రానివ్యాయమే పొరపా
 టయింది. ఇక ఈ జంట్లో ఒకట్ట కేళం
 కూడా జంచు, వెళ్లిపో!” అన్నాడు.

అప్పుడప్పుడే తూర్పు తెల్లవారుతున్న లక్షణాలు కనిపిస్తున్నాయి. కాళ్ళురవర్ష లేచి నిలబడి, "అయ్యా, మికు కిర్తి వచ్చిందేమో గాని మతి పోయిన్నట్టు కనిపిస్తుంది," అంటూ బయటిక వెళ్లిపోయాడు.

బెతాళుడి కథ చెప్పి, "రాజు, కాళ్ళురవర్ష వ్యక్తివేత దెంగి; పరుషుగలవాళ్లేవరూ అతను తలుపు తట్టితే పలకరు; అతని స్నేహితులు దెంగలూ, జూదరులూనూ; అతనికి తలదాచుకునే ఇల్లు లేదు, నా అనే వాడు లేదు. ఆకలి వేస్తే తిండికూడా లేదు. అలాటప్పుడు అతనికి రాజనందనికి? మంచి అవకాశం దెరికిసప్పుడైనా అతను దేనికి ప్రాణాల పడటు? తనకన్న ఎంతే పేరు ప్రభ్యాతులుగలవాళ్లను దేనికి గౌరవించడు? దీనికి సమాధానం తెలిసికూడా చెప్పక పోయావే నీతల పగిలిపోతుంది," అన్నాడు.

"చావటం ఇష్టం లేనివాడికి బతకటం కన్న ఉత్తమధర్మం లేదు. బతకటంకోసం

తనకు అందుబాటులో ఉండే జీవిత విధానాన్ని కాళ్ళురవర్ష అవలంబించాడు. అందు చేత తతను దాన్ని చూసి సిగ్గుపడడు. మర్యాదగా బతికే అవకాశం ఉండి కూడా అమర్యాదగా బతికేవాడే ప్రాణత్తాప పడతాడు. అతనికి జగపీరవర్షమీద గౌరవం లేనిమాట నెజమే. దాన్నికి కారణం యుద్ధాలు చేసేవాళ్లంటే కాళ్ళురవర్షకు ఏమీ గౌరవం లేదు. జగపీరవర్షకు దెంగలంటే ఎంత అసహ్యమో. కాళ్ళురవర్షకు సైనికులన్నా, వాళ్లు చేసే యుద్ధాలన్నా అంత అసహ్యం. అందులో వారిద్దురు ఒకరి కొకరు తీసిపోరు. అందుకనే కాళ్ళురవర్ష జగపీరవర్షకు కృతజ్ఞత చూపాడేగాని గౌరవం చూపలేకపోయాడు."

రాజుకు ఈవిధంగా హోనిధంగం కలగానే బెతాళుడు ఉపంతేసపు మాయమై మల్చు చెట్టుక్కాడు. —(కల్పితం)

యోగంధరాయణ ప్రతిజ్ఞ

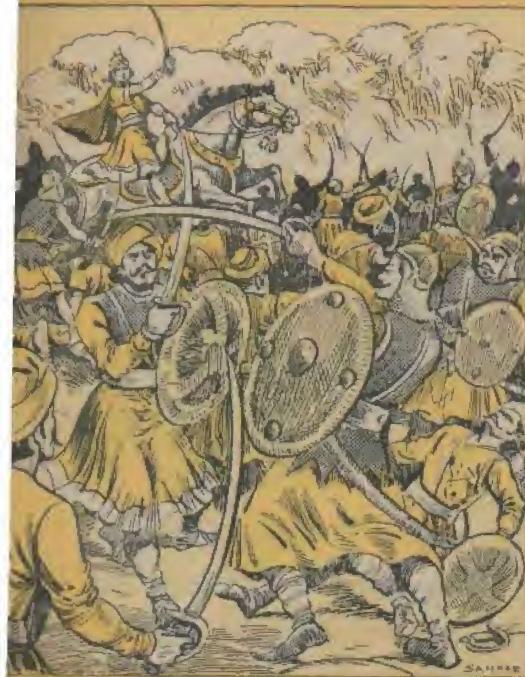
పత్రచేశానికి రాజులు ఉదయసుదికి ఏను గులను వేటాడటమంపే చాలా ప్రీతి, అందు చేత ఆయన ఆ పనిమిద వింధ్యారణ్యాలకు వెళ్లాడు. ఆ సమయంలో ఆయన మంత్రి అయిన యోగంధరాయణుడితో వేగులు ఒక వార్త తెచ్చి చెప్పాయి: అపంత రాజైన ప్రద్యుత మహాసేనుడు నాగపనంలో ఒక అమృతాకారంగల మాయ ఏనుగును, నీలం రంగుగలదాన్ని ఏర్పాటుచేశాడట; అందులో కొండరు సైనికులు న్యారట; పత్రరాజును పట్టుకునే ఉద్దేశంతో ప్రద్యుతుడి ఏర్పాటు చేసి, ఆ మాయ ఏనుగు వెంట నిజమైన ఏను గులనుకూడా ఉంచాడట.

ఈ సంగతి తెలియగానే యోగంధ రాయణు రాజును పొచ్చరించటానికి సాలకుడనే వాణ్ణి పంపుతూ, "ప్రస్తుతం వెదుళ్లపనంలో ఈన్న రాజు రెపు నాగపనానికి బయలుదేరి పొతాడు; ఆయన బయలు

దేరెముందే సీ ఏపార్త చెప్పాలి. ప్రద్యుతుడికి పెద్ద సేనకుండికూడా దానిలో ఇక్కుతలేని కారణంచేత, ఆయన మనని యుద్ధంలో జయించలేక ఈ ద్వింగ ఎత్తు ఎత్తాడు. సీపు చాలాదూరం పొవాలి, కనెక వెగంగావెట్లు." అన్నాడు; రాజుకిష్యమని ఒక ఉత్తరం కూడా ఇచ్చాడు.

ఇంతలో ఉదయన మహారాజు వద్ద నుంచి ఆయన సంరక్షకుడైన హంసకుడు వచ్చాడని తెలిసింది. యోగంధరాయ ఆయన నుంచి రాజు ఆ కిందటిరోజె నాగపనానికి వెళ్లి శత్రువులకు పట్టుపడిన విధం తెలుసు కున్నాడు. ఉదయనుడు ఆరువోదయానికి

భూర్జమే వెదుళ్లు అడవి నుండి బయలు దెరి, ఛత్రం పెట్టివాళ్లే, వెటుకారులనూ మాత్రమే వెంటబెట్టుకుని, వన్ముమృగాలు మాత్రమే ఉపయోగించే బాట వెంబడి నడుపూ నర్మదానదిని దాటి, కొంత

ప్రాత్కేసరికి మదగంభిర పర్వతం చేరు కున్నాడు. అక్కడ సగం ఎంతెన కొలనులో కన్ని ఏనుగులు చేరి తమమీద బురద చల్లుకుంటూ కనపడ్డాయి.

ఇంతలో ఒక సైనికుడు ఉదయసుడి వద్దుకు వచ్చి, "మహారాజా, ఇక్కడికి రంయమైళ్ల దూరంలో ఒక ఏనుగును చూశాను. దాని గోళ్లు, దంతాలూతప్ప మిగిలివ శరీరమంతా నీలంరంగుగా ఉన్నది. అది సాలవ్యక్తిల వెనక కదలటం చూశాను," అన్నాడు. రాజు ఆదుర్మార్గుడి మాటలు నమ్మి. వాడు చూసినది ఏనుగు లక్ష తక్కవర్తి ఆయున నీలకువలయ మను

కుని, వాటికి బంగారు కాసులిచ్చాడు. తరవాత ఆయున తన మనుషులను ఆక్కడే ఉండమని, నీల ఏనుగును పట్టుటానికి తన విలను ఉసుకుని వెళ్ళాడు. తనవిజా వార్యంతే సహ్యాహంపజేస ఏనుగులను పట్టుటం ఆయును అలవాటు. మంతులలో ఒకడైన రుమణ్యంతుడు ఒంటరిగా వెళ్ళ వద్దని ఎంతచెప్పినా రాజు వినలెదు.

ఆయున ఒక గుర్రం ఎక్క ఇరవైమంది మనుషులను మాత్రమే వెంటబెట్టుకుని నాలుగు మైళ్లు నడిచి మధ్యాన్నానికి మాయ ఏనుగు ఉన్న చేటికి వచ్చాడు. వెంటనే ప్రద్యుమిది సైనికులు రాజునూ, అతని మనుషులనూ చుట్టుముట్టాడు. వారు చాలా అధికసంఖ్యలో ఉన్నప్పటికి ఉదయసుయు వారితో పోరాపోరి పొరాది సాయంకాలానికి స్పృహతప్పి పడిపొయి, వారికి చిక్కాడు. గాయవడిఉన్న ఉదయ నుణ్ణి ఒక మేనాలో ఉఱ్ఱయునికి తిసుకు పొయారు. ఆయునవెంట వెళ్లి ఈనంపుటన లన్నీ కళ్లారా చూసిన హంసకుడు పొరి పొయి పట్టి దూగంధరాయుజుడికి ఈ విషరాలన్ని చెప్పాడు.

"రాజు ఈప్పుతంటూ నెనాయునను తగిన రితిగా కాపాడలేక పొయాను, ఇప్పుటక్కనా

ఆయనను బంధవిముక్తుణ్ణి చేసి తిముకు
రాపం నా విధి. లెదా, అ ప్రయత్నంలో
నా ప్రాణాలనైనా బలిచేస్తాను. అరుగే,
అంతఃపురప్రీతిలు అక్కండనం చేస్తున్నారు.
అ విధంగా వారు మంత్రుల అపమర్హతను
లో కానికి ఎయిగెత్తి చాటుతున్నారు?"
అన్నారు యోగంధరాయణుడు. తరవాత
ఆయన ప్రతిష్ట చేశాడు: రాజును విడిపించి
తీసుకురాకపాత తనపేరు యోగంధ
రాయణుడు కాదన్నాడు.

ఈ నమయంలో ఒక వింత జిగింది.
బ్రాహ్మణులు భోజనాలు చేస్తున్నచోటికి ఒక
వెరివాచు పచ్చి, పెద్దగా నష్టుతూ, "అయ్య
లారా, నుంఁగా భోంచెయ్యండి. ఈ కుటుం
బానికి కలిగిన విషత్తు తప్పి, సాభాగ్రం
చేకూరుతుంది!" అంటూ అంతర్ధాన
మయాడు. ఒక బ్రాహ్మణుడు ఆ వెరివాడి
దుట్టులు తెచ్చి యోగంధరాయణుడికి
చూపి, జపిగిన సంగతి విన్ను వించాడు.
యోగంధరాయణుడు ఆశ్చర్యపడి త
దుస్తులు తాను థరించేనరికి తాయన పొల్పు
రాకుండా మారిపోయాడు. తరవాత ఆయన
బ్రాహ్మణుడితే విగ్రాంతి గృహంలో ఉండ
మని, హంసలుడితే వెళ్ళి విగ్రాంతి తీసుకో
మని చెప్పి రాజమాతను మాడపోయాడు.

అక్కడ ప్రద్యుత మహారాజు ఉజ్జయి
నిలో ఉదయసుడు పట్టుబడిన వార్తకోసం
ఆత్రంగా ఎదురుచూస్తున్నాడు. ఒకవంక
ఆయన కుమార్త వాసవదత్తను పెల్లాడాలని
మగధ, వంగ, కాశీ, సౌరాష్ట్ర, శూరసేన
దేశాల రాజకుమారులు తమ దూతలను
పంపారు. వాసవదత్తను ఎవరికిచ్చి చేయాలో
రాజుగాని, రాత్రిగాని తెల్పుసేతేని స్నేతిలో
ఉండగా వత్సరాజున ఉదయసుడు పట్టు
పడ్డాడన్న వార్త పచ్చింది. ప్రద్యుతుడి ఆనం
దానికి మేరలేదు. ఉదయసుడు గాయపడి,
నిర్వంధంలో ఉన్నాడని తెలియగానే ఆయన
అతని చికిత్సకు ఏర్పాట్లుచేసి, అతన్ని

సుఖంగా ఉండే కారాగ్యపూనికి మార్పు చేయింది, తన నేకర్తలే, "అతన్ని గౌరవంగా చూడండి. అతని ఎదట యుద్ధంలో ఓడి పాయాడనిగాని, కైలీగా ఉన్నాయనిగాని అన కండి," అన్నాడు.

వత్సరాజు ఏనుగులను పట్టటానికి వాయించే పోషపతి అనే ఏణ ఇప్పుడు ప్రదేశుది పరమయింది. దానిని ఆయన తన కుమారెకు కానుకగా ఇచ్చాడు.

"మన అమ్మాయిని పెళ్ళాడు దా మని ఎంతమంది రాజులు దూతలను పంపినా కి వత్సరాజు పంపనేలేదు, చూశా?" అన్నది రాణి.

"తాను భరతవంకంవాళ్లనీ, వేదాలు బాగా పదివినవాళ్లనీ, సంగీతంలో పాశ్చితేని వాళ్లనీ, యుషకుళ్లనీ, అందగాళ్లనీ, ప్రజలు తనకోసం ప్రాణాలు విడుస్తారనీ అతనికి వల్లమాలిన గర్వం!" అన్నాడు ప్రదేశుడు.

"మనకు అల్లుయు కాదగిన వాడికి ఉండ రగిన మంచి లక్ష్మణాలన్నీ అతనిలోనే ఉన్నాయే!" అన్నది రాణి.

"మన మాటలు కొంచెంకూడా లక్ష్మి పెట్టని మన శత్రువును ఏమని మెచ్చు కుంటున్నావు?" అన్నాడు రాజు.

వత్సరాజును విడిపించటానికి పెరివాడు వేషంలో ఐయలుదేరిన యోగంధచాయ

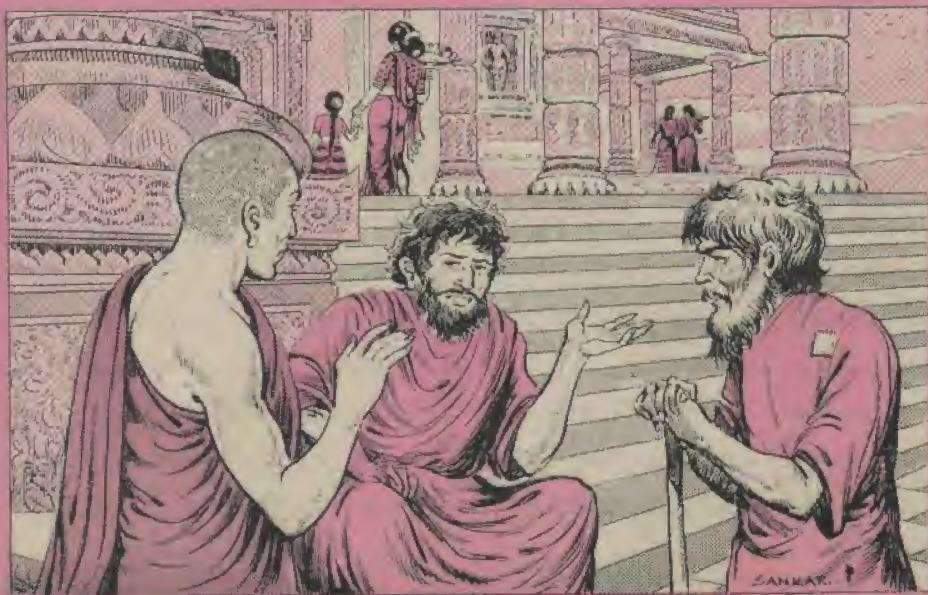

ఇంది వెంట రాజవిధానుకుడైన పనంతకుడు బిచ్చగాడి వేషంలోనూ, వస్తురాజుకు మరొక మంత్రి అయిన రుమణ్యంతుడు హౌర్మతమానుకి వేషంలోనూ ఒయులదేరి ఉజ్జులునికి పచ్చారు.

వారు పగరం చెరిన నాటిసుంచి రాజు విమోచనం కొసం దీక్షిగా ప్రయత్నిస్తున్నారు, కని ఈ ప్రయత్నాలింకా ఫలింపలేదు.

ఒకవారు వారు కాత్యాయని ఆలయంలో చెరి మాట్లాడుకోవటంలో వసంతుకుడు రాజువార్తలు చెబుతూ, ఆయన గాయాలు మానిషాయాయనీ, ఆయన స్వానం చేచా దని చెప్పాడు.

"మనం రాజును తప్పించి ఇక్కడి సుంచి వెళ్లిపోయె పథకాన్ని రెపే తమలు చేయాలి. నలగిరి ఆనే ఏనుగును కట్టిసే చేటా, స్వానంచేసేచేటా, మెత మెసేచేటా, పడుకునెచేటా మషధులను ఎలాగైతేనెంపద వెనాం. గబులకు సమీపంలో" ఉండే ఖాళీ కుటీరాన్ని గాలివాలు చూసుకుని తగలబెట్టి బానికి ఏర్పాట్లు చేచాం. ఏనుగులకు నిష్పా అంటే ఎంత భయమో పీకు తెలుసుగదా. వాటిని మరింత రెచ్చగట్టిటానికి గుడిలోని గంటలూ, శంఖాలూ, జీగంటలూ పెద్దగా మూగించుతాం. ఏనుగులు వెక్కెత్తిసమీదట ప్రదేశ్యతుడు వాటిని కాంతపరవచ్చానికి మన

రాజును ఆక్రయించక తప్పదు. అప్పుడు రాజు భైయునుండి బయటపడి తన విళతే సలాగిరిని కాంతపరుస్తాడు. ఆ తరవాత ఆయన దానిపై ఎక్కు వెగంగా ప్రయాణం చేస్తూ కోశాంచీకి వెళతాడు. ఎనుగు మూలంగా విక్కిస్తవాడు విసుగుమూలంగానే బయటపడతాడు. నుపు ఎలాగైనా రాజును కలుపుకుని, రేపే ఈ పథకం అపరణలోకి పస్తుండని చెప్పాలి," అన్నాడు యోగంథ రాయబుడు పనంతకుడితే.

పనంతకుడు ఏదే ఆలోచించి, ఒక అవాంతరంకాస్తా బయటపెట్టాడు. "పత్ర రాజు ఈ పథకానికి సమ్మతింతఁఫో!"

అన్నాడతను. మిగిలిన ఇద్దరూ ఆశ్చర్య పడుటం చూసి ఆతను జరిగిన పంగళి ఈ విధంగా చెప్పాడు:

"గడిచిన కృష్ణాపుమినాడు రాజకుమారి వాసవదత్త పల్లకి ఎక్కు యక్కినీ ఆలయానికి తన పరిచారికతోసహి బయలుదేరింది. ఆమె కన్యగనసక మేలిముసుగుకూడా ధరించ లేదు. రాజమార్గం నీటితో నిండి ఉండటం వేత పల్లకి కారాగ్నిహం మీదుగా వెళ్వపలని వచ్చింది. సరిగా ఆ సమయానికి మనరాజు కారాగ్నిహ రక్కుడి అనుమతితే బయట వచ్చి నిలబడ్డాడు. అయిన నిలుచున్నచేటనే బోయాలు పల్లకి ఆమె భుజాలు మార్పు కోపటం జరిగింది. ఆ సమయంలో మన రాజు వాసవదత్తను చక్కగా చూసి ఆమెను ప్రేమంచసాగాడు. మన పథకం చెప్పినప్పుడాయనకు అది నచ్చిలేదు. తనను ప్రదేశ్య తుడు పొపంతో యిక్కుదికి తెచ్చాడుగనక, అందుకు తాను వాసవదత్తను ఎత్తుకుపోయి పగటిర్చుకోవాలట!"

యోగంథరాయబుడికి వార్త చిని ఆగ్రహమూ, ఆశ్చర్యమూ కలిగాయి. "బకమంక చెడిలు తగిలించుకుని భైదీగా ఉంచూ రాజుకి ప్రేమ ఎలా దా పరించింది?" అన్నాడాయన.

“అయ్యా, మనం ఆయనపట్ల విశ్వాసం గలవారమై చేయగలది అంతా చేం. ఇక మనదారిన మనం తరిగి పొదాం,” అన్నాడు వసంతుడు.

“వసంతకు కేడే నా ఈ మాటలనేడి? రాజును ఈ స్వితిలో విడిచిపొదామని ఎలా అనగలిగాపు, వసంతకా?” అన్నాడు యోగంధరాయుఱుడు.

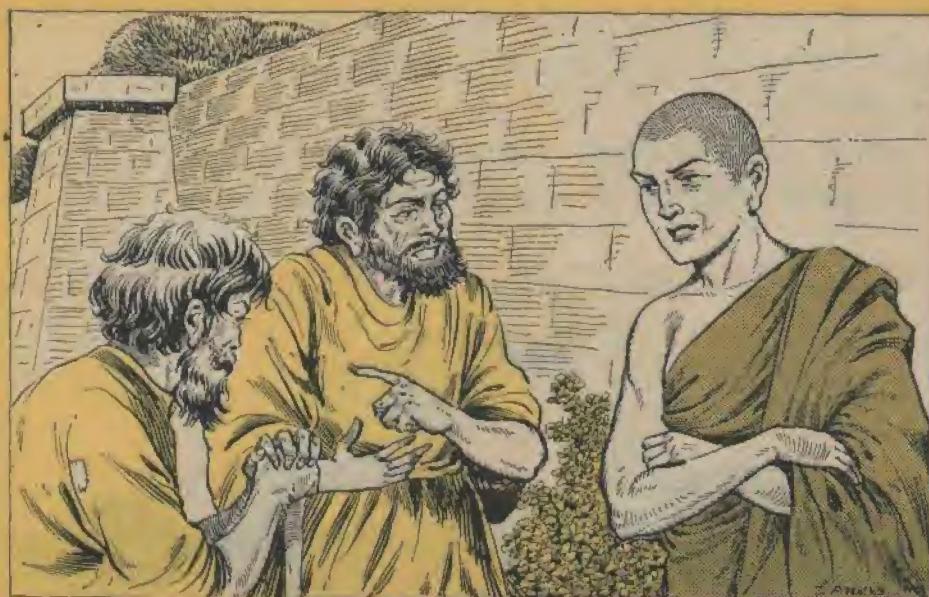
“సరే ఆయతే, మనసలవాళ్ళమయేదాకా ఇక్కడ ఇలాగే కాలక్కపం చెద్దాం,” అన్నాడు వసంతుడు.

“చెనివా తప్పులేదు. మన వని సాను కుల మైనదాకా దీకి వదలరాదు,”

అన్నాడు యోగంధరాయుఱుడు. “రాజును క్షుద్రమంచి, వాసవదత్తను అంతఃపురం నుంచి బయటికి రష్యంవగలిగిన నాడే మన వని సానుకూల మయేది!” అన్నాడు వసంతుడు నిరాశతో.

“యోగంధరాయుఱా, ఆ ఇద్దరినీ బయటికి తెచ్చేంచి, సుభద్రను తట్టునుడు ఎత్తుకు పొయినట్టుగా, మన రాజు వాసవదత్తను ఎత్తుకుపాయే ఉపాయం ఆలోచించు!” అన్నాడు రుముబ్బంతుడు.

“ఉపాయం చెయ్యాలేకపోతే నా పేరు యోగంధరాయుఱుడు కాదు,” అన్నాడు యోగంధరాయుఱుడు.

ఆయన అన్నంతా చేశాడుకూడా. ఆయన పేపకుడు గాత్రసేపకుడనేవాడు వాసవదత్త ఎక్కు భద్రవతి అనే విసుగుకు మాపటిగా కుదిరాడు.

ఒకనాడు వాడు కల్పుచుకానానికి పోయి, తాగి కైపెకిట్రిసట్టుగా నటించాడు. వాట్టి వెతుకుంటుంటూ ఒక థటుడు పచ్చి, "రాజు కుమారె స్వానానికి బయలుదేరుతున్నది, విసుగును సిద్ధంచేయ్యా" అని చెప్పాడు.

ఈ సమయంలోనే వత్సరాజు వాసవదత్తసు ఎత్తుకుని పొరిపోయాడు. ప్రదేహ్యతుడి స్నానికులు వత్సరాజును పట్టుకోవటానికి చెంబడంచగా, యోగంధరాయుఱుడు తన వెరివాడి చేషం విప్పేసి, కత్తి చేతపట్ట పెహారాపోశారి యుద్ధంచేస్తూ వారిని నిల వేశాడు. చివరికాయన కత్తిని పొగొట్టుకుని చికిట్టిపోయాడు.

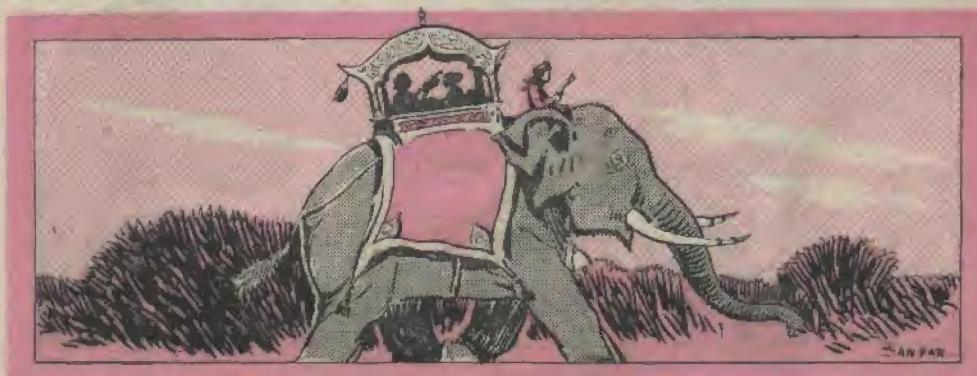
తరవాత ఉజ్జయిని మంత్రి అయిన భరతరోహకుడు ఆయనను కలుసుకున్న

ప్పుడు యోగంధరాయుఱుడు, "నేను తండ్రి చావుకు పగ తిక్కుకున్న అస్వామీ లాగా శరీరంనించా రక్తంతే ఉన్నాను," అని గర్వంగా పటిచాడు. "మోరుచేసినది చాలక ప్రగల్భాలుకూడా దేవికి?" అని భరతరోహకుడు దెబ్బ పాడిచాడు.

"మీరు వత్సరాజును తెచ్చినది మాము విసుగుతే కాదా?" అని యోగంధరాయుఱుడు అడిగాడు.

అంతలోనే ప్రదేహ్యతుడు యోగంధరాయుఱుడికి బహుమానంగా ఒక బంగారు కలశాన్ని పంపుతూ, "మీవల్ల నాకు నిజంగా ఆపదారం జరగలేదు. మీ గుణగణాలకు నేను సంతోషించాను," అని కఱులు చేశాడు. ఆయన పోదార్యాన్ని యోగంధరాయుఱుడుకూడా మెచ్చుకున్నాడు.

తరవాత రాజసాధంలో ఉదయన వాసవదత్తుల బోమ్ములుంచి వివాహాచిథి అంతా జరిపించారు.

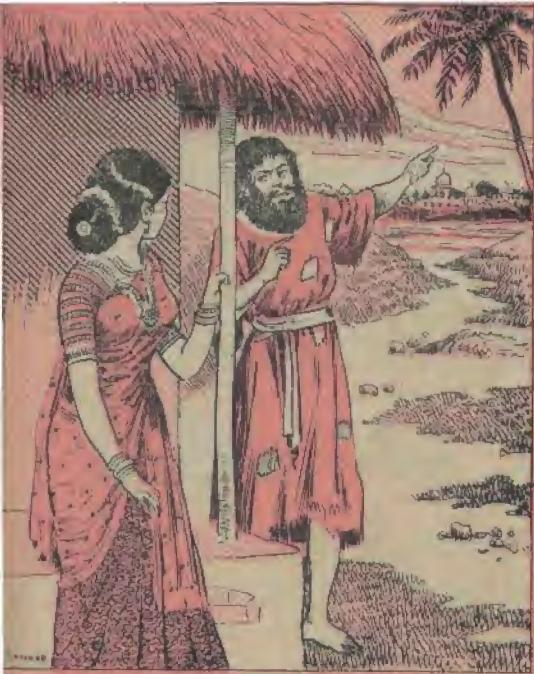

అదిరపాఠు

కథింగరాజు కుమార్తె మైనావతి గాపు అందగతి. ఆ కారణంచేతనే ఆమెకు అపంకారంకూడా జాస్తిగా ఉండేది. ఆమెకు యుక్తవయసు రాగానే కథింగరాజు ఆమె వివాహంకేసం ప్రయత్నాలు చేశాడు. ఆమెకు ఈదూజోడూ ఆయిన రాజకుమారుల పట్టాలను మంత్రులు తెష్టించారు. కానీ మైనావతి అందరినీ నిరాకరించింది. మంత్రులకు ప్రాణం విసిగిపోయింది, రాజకూ ప్రాణం విసిగిపోయింది. ఒక మంచిరోజు చూసి కథింగరాజు తన కుమార్తె స్వయంవరం విశ్వయించి అన్ని దేశాలకూ ఆహ్వానం పంపాడు. అందరు రాజులూ ఒక చేట కూడితే మైనావతి తన భర్తను తానే ఏరుకుంటుందనీ, ఆ తరవాత తనకు ఆమె భారం తీరిపాతుందనీ రాజు ఆశించాడు. స్వయంవరానికి దేశచేశాల రాజులందరూ వచ్చారు.

జగదేకనుందరి అని ప్రసిద్ధిగన్న మైనావతిని పెట్లాడాలని ఆందరికి ఉబలాటంగానే ఉన్నది. సభాభవనంలో ఆగంతకులు అపొలాపైన బాయలు తీరి కూర్చున్నారు. రాజకుమార్తె మైనావతి వచ్చి ఒక్కొక్కరినే చూసింది. ఒకడు లావుగా, బస్తులాగా ఉన్నాడనీ, ఇంకోకడు సన్నగా, వానపాము రాగా ఉన్నాడనీ; ఒకడు తెల్లగా, సున్నపుదుతలాగా ఉన్నాడనీ, మరొకడు సల్లగా, రాక్షసిభోగులాగా ఉన్నాడనీ, వేరొకడు ఎర్రగా, కందగ్గతలాగా ఉన్నాడనీ అందరికి తలా ఒక పేరుపెట్టి నిరాకరించింది. చిట్టచివర కూర్చున్న రాజకుమారుడికి ఏవంకాలెదు; అతను యువకుడు, చాలా అందంగా ఉన్నాడు. ఆయిన రాజకుమార్తె మైనావతి అదిరిపాటుకొద్ది, అతని మీసాలకేసి కాస్సెపు చూసి, "ఈ మీసాలపోతు నాకు వద్దు!" అనేసింది.

వచ్చిన రాజులందరూ తమ దారిన తాము వెళ్లిపోయారు. కళింగరాజు, ప్రాణం వినెగిపోయి, తన కుమారెతే, "నీ పాగరు అబుస్తాను, చూస్తూ ఉండు. ఈసారి మన ఇంటి ముందుకు వచ్చి నిలబడిన మొదటి బిఘ్నగాడికో, గాయకుడికో నిన్ను ఇన్ని పెళ్లి చేసేస్తాను!" అన్నాడు.

రాజు అన్నట్టుగానే మర్చాడు ఉదయం చికటతోనే ఒక బిఘ్నగారు రాజుగారి దివాలి. ద్వారం వెలపల నిలబడి పాటలు పాడ సాగాడు. వాడికి పెద్ద బిఘ్నగారు ఉన్నది. పంటిన చింకిపాతలు వేసుకున్నాడు. వాడు పాట నిలపగానే రాజబట్టులు వచ్చి లోప

లిక పిలుచుకుపోయారు. రాజుగారి పురో పెతుదు క్షయంలో వాడిచేత రాజుకుమారెకు తాటి కట్టించి పెళ్లిచేసేశాడు. మైనావతి ఏది చింది, రాగాలుపెట్టింది. రాజుగారి గుండె ఎమాత్రమూ కరగలేదు. పెళ్లితంతు ఘూర్తి కాగానే ఆయన బిఘ్నగాడితే, "ఇదుగో, ఈ అయిదు దూషాయలూ తీసుకుని నీ పెళ్లాన్ని వెంటపెట్టుకుని తక్షణం ఎత్తునా వెళ్లిపో! మీ ఇధ్వరి ముఖాలూ నాకు మళ్లీ చూపించ వద్దు," అన్నాడు.

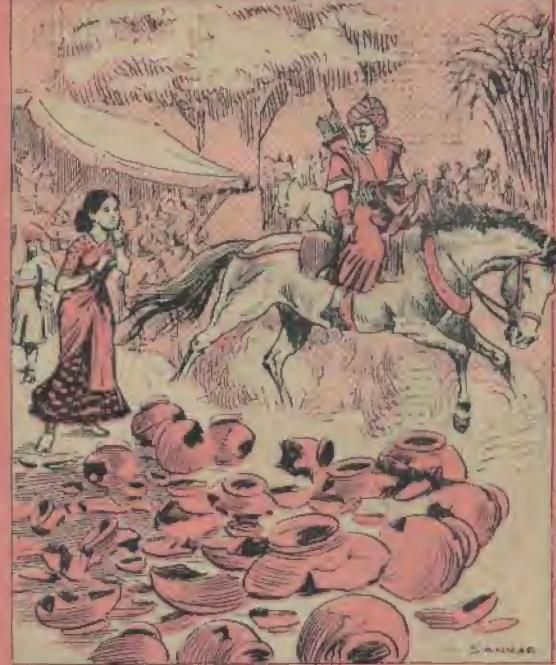
జారిపోయిన గుండెతే మైనావతి తన భర్తవెంట బయలుదేరింది. దేశ్వరుడి దయ వల్ల ఆ గడ్డంవాడు ఎమాత్రమూ మొరటు మనిషి కాదు. అది కొంతలో కొంత నయ మని మైనావతి అసుకున్నది. వారు కొంత దూరం వెళ్లాక ఒక ఆడవి వచ్చింది. "ఈ ఆడవి అంతా ఎవరి రాజ్యంలోది?" అని మైనావతి భర్తను అడిగింది.

"మిసాలపోతు అంచారే, అ రాజుది!" అన్నాడు గడ్డంవాడు. తరవాత వారు ఎన్నో పాలాలా, తేటలూ దాట ఒక వక్కని నగ రానికి వచ్చారు. అవన్ని "మిసాలపోతు" రాజుగారివేనని తెలిసినప్పుడు, మైనావతి అతన్ని తన భర్తగా వరించనందుకు చాలా పచ్చాత్తాపవడింది.

చిట్టచివరకు ఇద్దరూ ఒక శూరిగుడినె దగ్గరికి వచ్చారు. “నన్నిక్కుడికి తిను ఇచ్చావేమిటో?” అన్నది మైనావతి అప్ప ర్యంగా తన భరతే.

“ఇది నా ఇల్లు, ఇకనుంచి మన ఇల్లు,” అన్నాడు గడ్డంవాడు.

చచ్చినట్టు మైనావతి ఆ గుడిపె అంతా సుభ్రంచెసి, పాయి వెలిగించి, వంట చెసింది. గడ్డంవాడు వెదురు కోసుకోచ్చి, దాన్ని చిల్పి బుట్టలల్లటం నేర్చి ఆమెకు పని కల్పించాడు. అ పని మూలంగా ఆమెకు వేణు నేచ్చాయి. “పొనీ అయితే కుట్టుపని చెయ్యి,” అన్నాడు. ఆమె బుట్టల చిరుగులు కుట్టింది. ఆ సమయంలో వెలికి సూది గుచ్ఛుకుని బాధపెట్టింది. తన భార్య దుభించటం చూడలేక గడ్డంవాడు, ఆమెకు ఒక కుండల దొంతె ఇచ్చి, “పీచిని తినుకు పాయి అ ము్ము టురా!” అన్నాడు. ఆమె వాడని తినుకుపోయి, ఒక చేట వరుచుటుని అమ్ముటానికి కూర్చునేసరికి ఒక వేటగాడు గుర్రంమీద అటుగా ఆమెత వేగంగా వచ్చాడు. వాడి గుర్రం మైనావతి తెచ్చిన కుండలన్నీబని పప్పుపప్పుగా తెక్కేసింది. మైనావతి ఏయున్నా తన భర్త వద్దకు వెళ్లి జరిగినంతా చెప్పింది.

“నీకు కుండల అమ్ముకంకూడా అచ్చి చాలేదు. రాజుగారి వంటసాలలో నీకు పనే మైనా ఇస్తారేమా కనుక్కుంటాను. ఆక్కుడ పనిచెప్పున్న వంటవాళ్లలో నెనఱిగినవాళ్లు కొండరున్నారు,” అన్నాడు గడ్డంవాడు మైనావతితో.

ఇది అన్నిటికన్న కూడా పెద్ద అవమానంగా ఆమెకు తేచింది. కాని రాజుగారి వంటసాలలో పనిచెయ్యక ఆమెకు తప్ప లేదు. ఆమె వగలల్లా ఆక్కుడ పనిచెసి, రాత్రి ఇంటకి వచ్చేటప్పుడు, తన భర్తకు తినుబండారాలూ, వంటకాలూ మూటగట్టి ఒడిలో పెట్టుకుని వచ్చేది.

ఒక వారం ఇలా గదివాక రాజభవనంలో పెద్ద అడాపుడి సాగింది. రాజుగారికి పెళ్ళి అన్నారు. పెళ్ళికూతురెవరో ఎవరికి తెలియ లేదు. మైనావతి ఆ రేజల్లా పనిచేసి రాత్రి ఇంచికి బయలుదేరేటప్పుడు వంటపారు, "చావడి ఆంతా దీపాలతేము, తే రణాల తేసూ చక్కగా అలంకరించారు, చూసి వచ్చాం!" అన్నాడు.

ఇద్దరూ చావడికేసి వెళ్ళారు. వాళ్ళు వాకిటు నిలబడి తెంగి చూస్తుండగా ఎక్కడి నుంచే "మీసాలపొతు" వచ్చి, "ఎహి మనిషి? తెంగి చూసినందుకు ఒక నృత్యం చేసి మరి వెళ్ళమను," అన్నాడు వంట వాడితో కోపంగా.

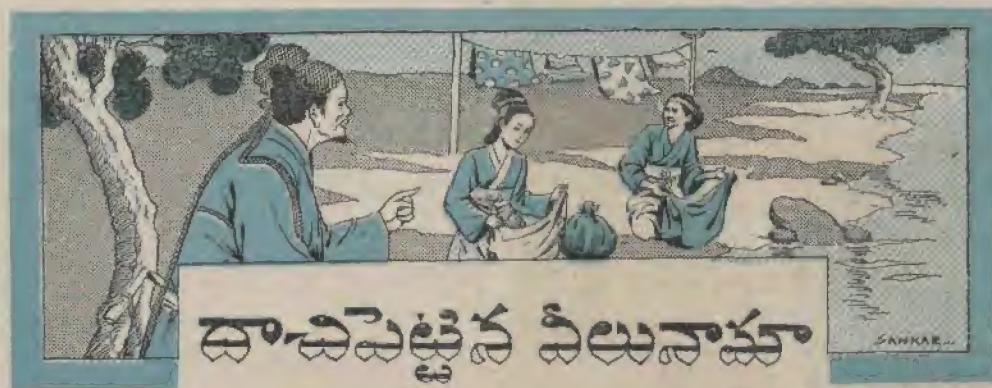
మైనావతి భయపడుతూ చావడి లోక అడుగు పెట్టింది. రాజుగారు నంజ్జ చేయు గానే వాద్యగాళ్ళు పాట వాయించారు. మైనావతికి నృత్యం చేయుటం చాతనపును. అంత మంచి మనిషి మరొకతె అందుచేత అమె తనకేమీ ఇష్టం లేక

పోయినా విధిలేక నృత్యం ప్రారంభించింది. అమె నృత్యం ప్రారంభించగానే బడి లోకట్టుకున్న భక్తుల దూఢ్లాలో అచీ కింద వడ్డాయి. అందరూ గిల్లున నవ్వారు. మైనావతికి ఆపమానంతో దుఃఖం పొంగివచ్చింది.

రాజు అమె చెయ్యి వట్టుకుని ఆవతల తన గదిలోకి తీసుకుపోయి, "విచారించశు. నమ్మి గుర్తించలేదా? మీసాల పోతునూ, గడ్డంవాట్లి, నీ కుండలను గుర్తించేత తెక్కించిన వెటగాట్లి నేనే. మీ నాన్నగారికి నేనని తెలిసే నిన్ను నాకు పెళ్ళిచేశారు. అందుచేత నీకప్పుడు జరిగిన నష్టంగాని, వచ్చిన కష్టంగాని ఏమీ లేదు. మనిషికి అంత అదిరిపాటు పనికిరాదని తెలియజ్ఞం టానికి ఈ నాటకం అడాను," అన్నారు.

అప్పటికే మైనావతి అదిరిపాటుంతా అణగారి పోయింది. అమె తన భర్తతో నుఖంగా కాపరం చేసి, అంత మంచి మనిషి మరొకతె ఉండడనిపించుకుంది.

ఊచిపెట్టిన వీలునాశ్చ

ఆయాదారు వందల సంవత్సరాలక్రితం చినా దేశంలోని ఒక రాష్ట్రానికి "నీ పూ-వియోన్" అని రాజుప్రతినిధి ఉండేవాడు. ఆయన బోలెదంత డబ్బాగ్, ఇళ్ళగ్, పాలాలూ సంపాదించాడు. ఆయనకు పొన్-చి అని ఒకడి కుమారుడు. అతనికి పెట్టి ఆయాక తల్లి చనిపోయింది. ఆ తరవాత రాజుప్రతినిధి "నీ" తన ఉద్యోగానికి రాజీనామా పెట్టి, ఇళ్ళగ్, పాలాలూ చూసుకోసాగాడు.

"నాన్నగారు, మీరు పెద్దవారైపొయారు గదా, హయిగా విగ్రాంతి తీసుకోండి. వ్యవహరాలు చూసేపని నాకు పదిలెయ్యండి," అన్నారు పొన్-చి.

"నా తొందెలో ఉపేరి ఉండగా నా చ్చపహరాలు మరొకరు చూడటమే మొట?" అన్నారు "నీ". ఆయన అంతటితో పొని చ్చ్యక, కొడుకుకు ఏమాత్రమూ సహించరాని మరిక పనికూడా చేశాడు: ఆయన ఒక

నాడు గ్రామం వెంబడి చెకారుగా నశుస్తూ ఉండగా రెపువద్ద బట్టలు రఘుడించుతూ ఒక పదహారెళ్ళ పిల్లా, ఆమె అమ్మమ్మా కనిపెంచారు. ఆ పిల్లాపేరు మేయ్; ఆమెకు చిన్నతనంలోనే తలిదండ్రులు పోగా, పేద దైన అమ్మమ్మా దగ్గిర పెట్టుకుని సాకు తున్నది. మేయ్కి ఇంకా ప్రధానం ఇరగ లేదు. ఆమెను చూసేసరిక "నీ"కి ఎంతో ముఖ్యుట అయింది. ఆయన ముసలావిడతో మాట్లాడి ఆ పిల్లను తన కిచ్చి పెట్టిచెయ్యి మని, ఆలా చేసేనట్టయితే ముసలిది బతికి ఉన్నంతకాలమూ సుఖంగా పోషిస్తానని, పిల్లకూడా గిప్పుయింటి యజమానురాలై పదవి వలుకుబడి గలది ఆ వ్యతిందనీ చెప్పాడు. ఈ మాటలకు ముసలిది సంతోషించింది. మేయ్ అభ్యంతరం చెప్పలేదు. మేయ్ని వయసుమళ్లిన "నీ" పెళ్ళాచేసి తన ఇంటికి తెచ్చుకున్నాడు. మేయ్ వయ

SAHARA

మలో చిన్నదయినా ద్యుష్టబుద్ధి గలదని "నీ"
ములుష్టగా గ్రహించాడు.

అయితే మునరితనంలో తండ్రి చేసు
కున్న పెద్ది పాన్-చీక గాని, అతని భార్యకు
గాని నవ్వలేదు. మేయ్ మాయలాడి అనీ,
మునరివాళ్ళ ఎలాగో బుట్టలో వేసిందనీ,
అమె మాలంగా వంశగారవం కాస్తా మంట
గలిసిపోతుందనీ వాళ్ళు నానా మాటలూ
అసుకున్నారు.

త్వరలోనే మేయ్ గర్వవతిగా ఉండి
కాలక్రమాన ఒక మగ విధ్వను కన్నది.
వాడికి తండ్రి పాన్-మా అని పేచు పెట్టు
కున్నాడు. తనకు తమ్ముదు పుట్టాడని సంతో

షించుకొనికి బాయిలుగా, దుర్మాగ్నిడైన
పాన్-చీ మళ్ళీ తన సవతుతల్లిపై అభాంగాలు
వేశాడు; అమె కులట అనీ, పాన్-మా
నిజంగా తన తమ్ముదు కాయని శందరికేటి
అనేశాడు.

పాన్-చీ పేలె కారుకూతలన్నీ తండ్రిక
తెలియవస్తూనే ఉన్నాయి, కాని ఆయన పైకి
విమీ అనలేదు, అంతా కదుపులో పెట్టుకుని
ఉచుకున్నాడు. తన ఆ వైని తమ్ముదితోపాటు
పంచుకోపలని వస్తుందన్న విడుపుమూలం
గామా, ఏపుటికైనా ఏడో మిషమీద ఆ పసి
వాడికి ద్రేహంచేసే ఉద్దేశంతోనూ పాన్-చీ
ఇలాంటి ప్రచారం చేస్తున్నాడనికూడా
ఆయన గ్రహించాడు.

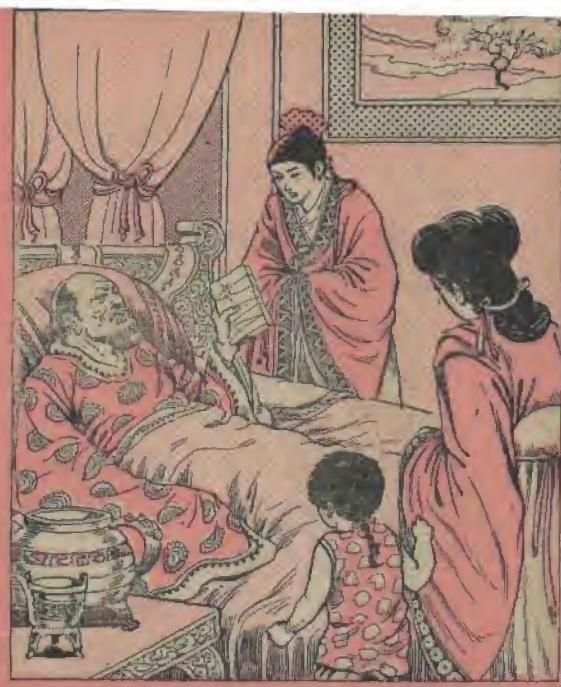
పాన్-మాకు అయిదేళ్లు నిండగానే వాళ్ళి
ఒక పంతులు దగ్గరికి పంపారు. ఆపంతులు
దగ్గరే పాన్-చీ కొడుకుకూడా చదువు
తున్నాడు. తన కొడుకుకూ, తమ్ముదికి
ఎక్కుడ సఫ్యాత ఏర్పడిపోతుందనని, పాన్-
చీ తన కొడుకును అ బడి మాన్యంచి
మరొక పంతులుదగ్గిర పెట్టాడు. ఇది చూసి
"నీ" మండిపడి, కొడుకును గట్టిగా మంద
లించుచామనుకున్నాడు; కాని దుర్మాగ్ని
దితో మాట్లాడి ప్రయోజనం లేదని ఆ
ఉద్దేశం మానుకున్నాడు.

తరవాత కొద్దిబోబులకే “నీ” వక్కాతం వచ్చి పడిపోయాడు. వైమ్యాయి వచ్చి చూసి, “పక్కాతానికి మందు లేదు. ఇలాగే కొంత కాలం మంచంలో త్రిపుకుని తరవాత పోవలిసిందే!” అన్నాడు.

పానీ-చి తండ్రిని చూడటానికి వచ్చి, అయిన ఇక లేది తిరిగే అవకాశం లేదని తెలుసుకుని, తన ఆధికారం సాగించ నారం భింపాడు; ఆప్యాడే కాను ఇంటి యజమాని అయిచోయినట్టు, అయినదానికి కానిచానికి వైకర్లను కొట్టిపొగాడు. మేయె, పానీ-మాలు చూసలాడి మంచాన్నే అంటి పెట్టుకుని దుఃఖించసాగారు.

“నీ” తన అవసాన కాలం అస్తు మయించని గ్రహించి, ఒకనాడు తన పెద్ద కొడుకైన పానీ-చిని పిలిచి, అతనికి ఒక పుస్తకం ఇచ్చాడు; ఆ పుస్తకంలో “నీ” తాలాను అస్తి వివరాలు ఉన్నాయా.

ఆయన తన పెద్ద కొడుకుతో, “పానీ-మా అయిదేళ్ళ పసివాడు. కొంతకాలం వాడు ఎపరో ఒకరి పొషణలో ఉండాలి. వాడి తల్లి కూడా పొలాలూ పుట్టా చూసుకోగినింత కుడుగలది కాదు. అందుచేక అస్తిలో వాళ్ళ కిప్పురు నేను వాటా ఇవ్వటంలేదు, అంత నిపరమే చేపున్నాను. పానీ-మా పెద్దవా

డయాక వాడికి పెళ్ళిచెయ్యా, వాడికి ఒక చిన్న ఇల్లా, పది ఎకరాల పొలమూ ఇయ్యా, లేక పొతే వాడు ఇంటిక, తిందికి ఇబ్బంది పడ గలడు. ఈ వచ్చయాలన్నే ఈ పుస్తకంలో రాసిపెట్టాను. మీరు విభాగాలు పడటానికి ఇది ఆధారంగా ఉంటుంది. నా రెండేఖార్య తిరిగి పెల్లాడగోరే పక్కంలో పెల్లాడనీ, విధవ రాలుగా ఉండిపోయి తన కొడుకు వెంటే ఉండిపోతానంటే సువ్యోమీ ఒత్తిడిచెయ్యుకు. నేను పాయాక నేను చెప్పినట్టుగా చేస్తిపా నా ఆత్మకు కాంతి ఉంటుంది!” అన్నాడు.

“పాన్నాగారు, మీరెమీ విచారించకండి. అక్కరాలా మీరు చెప్పినట్టే జరిపిస్తాను!”

అంటూ షాన్-చి తండ్రి ఇచ్చిన పున్తకం తీసుకుని పరమానందంతో వెళ్లిపోయాడు.

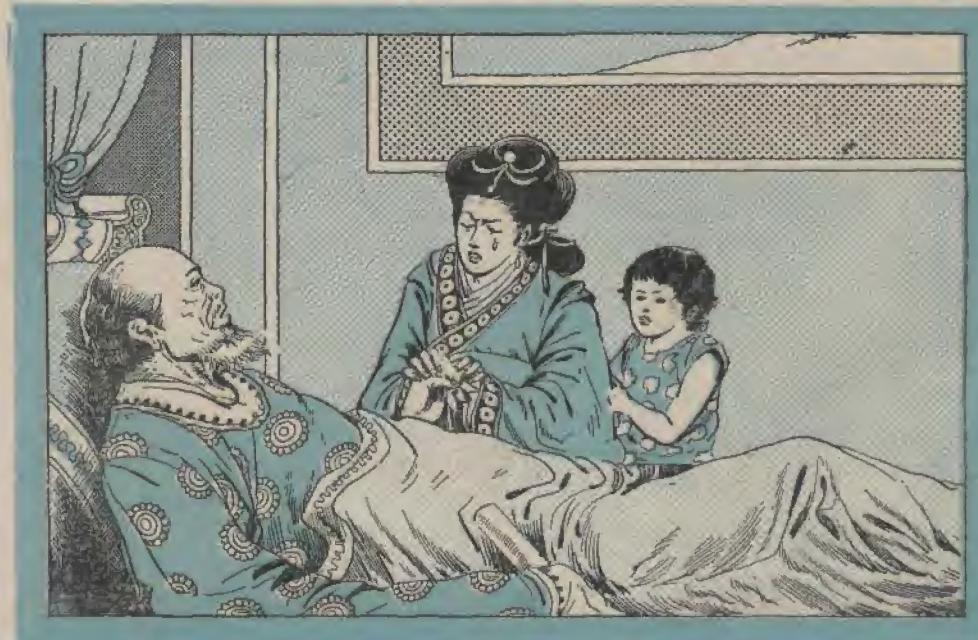
అతను వెళ్లిపోయాక మేయ్ తన భర్తతో “పిదుమాత్రం మీ కొడుకు శాడా? అంతా మీ పెద్దవాడి చెతిలో పెట్టి వాడికి మీ లేకుండా చేశారేమిటి? మేం ఎలా బత కాలి?” అన్నది కంట సిరు పెట్టుకుంటూ.

“నీకు తెలియదు. షాన్-చిని నమ్మి రూపికి లేదు. ఇప్పుడు నేను అస్తిని ఇద్దరికి సమంగా పంచానంటే, వాడు చిన్నవాడి ప్రాణాలు తీసేయ్యగలదు. అంతా వాడి ముహనే కొడితె వాడికి అసూయ పుట్టదు. పుపుకూడా చిన్నడానివేగనక పిల్లవాడి

పొషణభారం షాన్-చిపై పెట్టాను. నేను పోయాక, నువ్వు ఇక్కడే ఉండి కష్టాలు పడకు, తగిన భర్తను చూసి మళ్ళీ పెళ్ళి చేసుకుని యావజ్జీపం నుఖంగా ఉందు,” అన్నాడు.

“మాడికూడా పరుషుగల వంశమే. నేను మళ్ళీ పెళ్లిచేసుకుని నా కొడుకూగై దూరమోతానా? కష్టమో, నుఖమో పిల్లవాడివెంటు ఉంటాను!” అన్నది మేయ్.

ఆమె అభిప్రాయం మార్చుకోదని రూఢి చేసుకుని “నీ” అమెతి, “అలా అయ్యే పకంలో నీకూ, నీ కొడుకూగై ఏలోటూ లేకుండా చేస్తాను,” అంటూ తన తలగడా

కిందినుంచి ఒక "చుట్టు" పైకి తీసి ఆమె చెబుతాడు," అన్నాడు "నీ". తరవాత కొద్దిరోజులకు ఆయన పొయాడు.

"ఇది ఏమిటి?" అని అడిగింది మేయె.

"ఇది నా చిత్తరువు. ఇందులో ఒక రఘువ్యమున్నది. ఎవరికి చూపకుండా దీన్ని నివద్ద దాచుకో. నీ కొడుకు పెరిగి పెద్ద వాయాక వాడికి పొన్-చి సహాయంచేయ్యా నిరాకరించినట్టయితే, ఈ ప్రాంతాలకు తెలివి గలవాడు, న్యాయబుద్ధి గలవాడూ ఆయన న్యాయాధికారి వచ్చినప్పుడు, ఆయనకి చిత్త రువు చూపి ఫ్రాయదుచేయ్యా. ఈ బోమ్మను శ్రేధగా చూసినాక ఆయన నీకూ, నీ సిన బియ్యంమటుకు పంపేవాడు, కూరకొడుకూగై సుఖంగా ఇరిగిపోయేలాగా తిర్పు

తండ్రి చావగానే పొన్-చి తాళపు చెవు లన్నీ స్వాధినం చేపుకున్నాడు; ముసలి వాడి అంత్యక్రియలు పూర్తి అయాక, ఇల్లు మరమ్మతు చేసే మిషమీద తన సవతి తల్లినీ, సవతితమ్ముప్పే వాళ్ల గదులలోనుంచి కదిలించి, దెడ్డెండె మూడుగదుల కుటీ రంలో వారికి నివాసం ఏర్పాటుచేశాడు. వాళ్లకు చాకిరిచెయ్యటానికి ఒక చిన్నపెల్లను మాత్రమే ఇవ్వాడు. రోజు వారికి కావలి నారా పంపేవాడుకాడు. కూరలకూ, ఇతర

ఇంటి ఖర్చులకూ ఆవసరమైన దబ్బు మేయే కుట్టుపని చేసి సంపాదించేది.

పాన్-చి తన మనుషుల్లో ఒకరిని, సపత తల్లి వద్దకు పంపి, ఆమె తిరిగి పెల్లాడితే బాగుంటుండని చెప్పించాడు, మనువులు కుదిర్చేవాళ్లనికూడా తమె వద్దకు పంపించాడు. తాను చచ్చినా తిరిగి పెళ్ళాడనని మేయే అందరితేనూ చెప్పేసింది. ఆ తర వాత పాన్-చి ఆమెను గురించి, ఆమె కొడు కును గురించి చట్టించుకొపటం మానేశాడు.

ఏల్లు దెర్లిపొయాయి. పాన్-చా పథ్థాలు గేళ్లవాడయ్యాడు. ఒకనాడు వాడు తన తల్లితో, "అమ్మా, నాకు సిల్చుబట్టలు

కుట్టించు," అన్నాడు. డబ్బు రెదన్నది తల్లి. "మా నాన్న రాజుప్రతినిధి. ఉన్నది ఇద్దరమే కొఱకులం. అన్నకు అంత డబ్బించు నాకు కొత్తబట్టలకు డబ్బెందుకు లేకపోవాలి? నీ దగ్గర లేకపోతే అన్న నదుగుతాను," అన్నాడు. తల్లి అలా ఎన్నటూ చెయ్యివద్దన్నది.

అందుకని వాడు తల్లికి తెలియకుండా అన్నపద్మకు వెళ్లి. "వాన్న దాలా గిప్ప వాడు. నెను వేసుకునే బట్టలు చూసి ఆందరూ నవ్వుతున్నారు. అన్న, నాకు కొంత సిల్చు ఇప్పించు, కొత్తబట్టలు కుట్టించుకుంటాను," అన్నాడు.

"కొత్తబట్టలు కావాలంచే మీ అమ్మ నదుగు!" అన్నాడు పాన్-చి.

"అస్తి చూసున్నది నువ్వే కద, మా అమ్మ కాదే!" అన్నాడు పాన్-చా.

"వెధవా, నువ్వు బట్టలదగవచ్చావా? భాగం అడగవచ్చావా? ఆస్తి నాదీ, నా పిల్లలచీనూ! మధ్య నువ్వెవదివి?" అంటూ తమ్ముద్ది నెత్తిన గర్భిగాముట్టాడు పాన్-చి. నెత్తి చెప్పికట్టి, ఏడున్నా ఉప్రవాడు తల్లి దగ్గరికి పొయి జరిగిన సంగతి చెప్పాడు.

"వెళ్లవద్దంటిని కదా, నీకు ఇరగవలి సిందే!" అంటూనే తల్లి తన కొడుకు తల

నిమిరి, తప కన్నిళతో తడిపింది. తరవాత ఆమె ఊన్-చీకి క్షమాపణ చెప్పిరమ్మని దాసిని పంపుతూ, "తెలియక కుర్రవెధవ అన్న మాటలకు కోపం తెమ్మకోపద్ము," అని చెప్పి పంపించింది.

అయినప్పటికి ఊన్-చీ కోపం చల్లారక మర్మారు ఉదయం తన బంధువుల నంద రినీ పిలిపించి, మేయ ఊన్-మాల ఎదట వారితే ఇలా అన్నాడు : "పెద్దలందరూ చిత్తగించాలి. ఊన్-మామూ, ఆతని తల్లిని పొఫించబం నా క్షుణ్ణెదనుకోకండి. వాళ్లని వెళ్లగొట్టాలనే ఉద్దేశంకూడా నాకు లేదు. కని నిన్న ఊన్-మా పచ్చి నాతే ఆస్తి గురించి తూడాపెట్టాడు. ఇప్పుడే ఇలా ఉంటే, ముందెంచెస్తాడో చెప్పలేం. అందు చెత వారికి మీ అందరి ఎదురూ మా నాన్నగారు రాసిపెట్టిన ప్రతారం పంతు ఇచ్చేస్తాను. తూర్పువేపుర ఉన్న తల్లా, ఇరవై తెమ్మిది కుంటల పాలమూ ఇకమంచి వారిది. నాన్నగారు విలునామాలో రాసి నది తూడా తప్పటించేదు. ఇందుకు మీరే సాక్షిలు," అంటూ తనకు తండ్రి ఇచ్చిన వున్నకం చూపాడు.

ఇందుకు అందరూ సమ్మతించారు. కొండరికి ఇది అన్నాయిమని తేచికూడా వట్టి పుర. పంటలు పాడైన ఏదు అందులో నుంచి చల్లినన్న గింజలుకూడా రాపు.

అభ్యంతరం చెప్పక, "చాతయినవాడెవడూ తండ్రి ఆస్తి తింటూ కూడా దు. కష్టపడి పని చేసేవాడికి కరువుండదు. ఏమీ లేకుండా జీవితం ఆరంభించి లక్షధికార్లయినవాళ్లు న్నారు," అన్నారు.

తరవాత తల్లికాడులు తమకున్న కొద్ది సామాన్లతో తూర్పు ఇంటికి వెళ్లిపొయారు. అది చాలా పాత ఇల్లు, చాలా గదులు కురుస్తాయి. ఒకటి రెండు మంచి గదులు శుద్ధం చేసుకుని వారు వాటిలోనే కాలక్షేపం చేయి సాగారు. వారి పంతు వచ్చిన భూమికూడా వట్టి పుర. పంటలు పాడైన ఏదు అందులో నుంచి చల్లినన్న గింజలుకూడా రాపు.

కొద్దికాలం గడిచింది. వారుండే గ్రామం నికి ఒక కుటుంబాన్ని అయిన న్యాయాధికారి కొత్తగా పచ్చిపట్టు మేయకి తెలియ వచ్చింది. ఆ గ్రామంలో కొంతకాలంకితం ఒక దర్శివాట్లు ఎవరే హత్యచేశారు. దర్శివాడి భార్య గ్రామంలోని ఒక మనిషిపై హత్య సేరంమోపి పాతన్యాయాధికారిపద్ధతి ఫీర్యాదు చెసింది. ఆ న్యాయాధికారి ఆ ఆరోపణను సమ్మిళించాడు. ఇంతలో ఈ కొత్త న్యాయాధికారి పచ్చి, అనులు హంతక్కు యిక్కిగా కనిపెట్టి, నీర్మించి అయిన ముద్దాయిని విడిచిపెట్టాడు. అయినను అందరూ మెచ్చుకున్నారు.

అలాచివాడి ద్వారానే తనకూ, తన కొడుకుక్క న్యాయం జరగాలనుకుని, తన భర్త చిత్తరువు తీసుకునివెళ్లి న్యాయాధికారికిస్తూ, "పొన్-చి నా భర్త ఆస్తి అంతా స్వాధీనపరుచుటని నా కొడుకుక్క సగభాగం ఇచ్చుటంలేదు. తము న్యాయం జరిపించారి. పొయెటప్పుడు నా భర్త ఈ చిత్తరువును నా కిచ్చి, తన అనులు వీలునామారహస్యం ఇందులో ఉందని, తెలివైన న్యాయాధికారి ఆ రహస్యం తెలుసుకోవచ్చునని అడ్డారు," అన్నది.

న్యాయాధికారి ఆమెను పంపేసి చిత్తరువుకేసి చాలాసేపు చూశాడు, కాని ఆయన

కేమీ హోధపడలేదు. దివర శాయన గుట్టకు అంటించి ఉన్న బోమ్మును ఊషదియగా, బోమ్ముచాటున ఒక శాగితంలో ఇలా రాసి ఉన్నది: "నేను వృద్ధుణ్ణి. నా రెండవ కొడుకు ఊన్-హా పని వాడు. నా పెద్ద కొడుకు ఊన్-చి దుర్మార్గుడు, వాడు తమ్ము దికి ప్రహంచెయ్యావచ్చు. నా పొలాలూ, రెండు భవంతులూ ఊన్-చికి ఇచ్చివేస్తు స్వాను. తూర్పున ఉన్న ఇల్లు ఊన్-హాకు చెందవలెను. ఈ ఇల్లు పాత్రదైనప్పటికి దీని యొక్క తూర్పుగోడకంద ఆయిదు జాడి లలో ఇరవైమణిగుల బరువుగల వెండి, పడమర్గోడకంద అలాగే ఆయిదు జాడి

లలో ఇరవైమణిగుల వెండి, ఆరపయాడిలో నాలుగుమణిగుల బంగారమూ ఉన్నది. భూమిక 'ప్రత్యామ్మాయంగా ఈ వెండి బంగారాలు నా చిన్నకొడుకైన ఊన్-హాకు వెందవలెను."

దీనిపైన ముసలి వాడు సంతకమూ, తెదీ ఉన్నాయి.

మర్మాదు న్యాయాధికారి ఊన్-చిని విలి చెందాడు. ఆమున అతడితే, "సిపైన మీ సపతితల్లి ఫిర్యాదు తెచ్చింది. సుపు మీ సపతి తమ్ముడికి స్కర్మంగా పీ తండ్రి ఆస్తిలో భాగం వంచలేదట. ఆ సంగతి నిజ మేనా?" అన్నాడు.

పాన్-చి మర్మాడు ఉదయం తన ఇంటి చావడి చక్కగా అలంకరించి, న్యాయాధికారి కూర్చోబానికి ఒక కుర్చీమీద పులితోలు పరిపించి, తన బంధువుల సందరినీ పెందలాడే రమ్మని కబురుపెట్టాడు. వారంతా పచ్చారు.

త్వరలోనే మేనాకుర్చి ఎక్కు, భట్టులను వెంటబెట్టుకుని, న్యాయాధికారి పచ్చాడు. బోయాలు మేనాకుర్చిని వాకిలి దగ్గరగా దించారు. న్యాయాధికారి వాకిలిదాకా పచ్చి, ఎవరో కనిపించినట్టగా పంగి మర్మాద చేసి, లోపలికి దారి చూపుతూ, "దయచేయ్యండి!" అన్నాడు. ఆ తరవాత ఆయన ఎపరినే వెంటబెట్టుకుని పచ్చేవాడి లాగా మాట్లాడుతూ లోపలికి పచ్చి, ఆ కన వడని వ్యక్తికి పులితోలుకుర్చి చూపించి, "ఆ ఆననం అలంకరించండి!" అంటూ తాను మరేక కుర్చీలో కూచున్నాడు. ఆయన ఇంకా ఎపరితేనే మాట్లాడుతున్న ట్టగా, "మీ భార్యగారు నావడ్ ఖిర్యాదు తెవ్వింది. ఆ విషయం ఎలా పరిష్కరించ మని తమ సలహా?...అలాగా? మీ చెద్దబ్బాయి ప్రవర్తన ఏమీ బాగాలేదే! మీ చిన్నకుమారుడికి ఏమి ఇద్దామనుకున్నారు? తూచ్చు ఇల్లా? మరి అతను బతికి

"ప్రభువులు చిత్తగించాలి. నావడ్ మాతండ్రిగారి పిలునామా ఉన్నది. అందులో ఆయన నా తమ్ముడికి ఏమేమి ఇష్యుమని రాకారో అదంతా ఇచ్చేకాను. ఆ చీలు నామాను తమరుకూడా చిత్తగించవచ్చు," అన్నాడు పాన్-చి.

"సరే, రెపు ఉదయం నేను మీ ఇంటికి పచ్చి మీ తండ్రిగారి పిలునామా స్వయంగా చూకాక తీర్చుఇస్తాను," అన్నాడు న్యాయాధికారి. ఆయన పాన్-చిని పంపేసి, మర్మాడు ఉదయం పాన్-చి ఇంటివద్ద కొడుకుతేసహి పోజరు కావలిసిందని మేయుకి వర్షపూనం చంపాడు.

ఇపోయం?...అలా చెప్పండి! చిత్తం, అలాగే చెస్తాను. అదంతా మీ చిన్నవాడి కేనా? మీరు చెప్పినదంతా నేను అమలు జరిపిస్తానులెంది!” అన్నాడు.

వ్యాయాధికారి ఏదేదయ్యంతే మాట్లాడు తున్నాడనుకుని అక్కడ చెరినవారంతా కంగారుపడ్డారు. వారాయను పలకరించ చానికి భయపడ్డారు. చివరకాయన లేచి నిల బడి వంగి, “సరే ఇక నాకు సెలవిప్పి స్తారా?” అని మళ్ళీ నిటారుగా నిలబడి ఆశ్చర్యంతే చుట్టూ కలయజ్ఞాడు. తర వాత ఆయన పొన్-చి కేసి తపిగి, “ఇప్పుడు నాతే మాట్లాడుతున్నారు, ఇంతలో మీ నాన్న

గారు ఎటు వెళ్ళారు? మా సంభాషణ నువ్వు విన్నావుగా?” అన్నాడు.

“నేను వినలేదు, అంతా ఆశ్చర్యంగా వుంది,” అన్నాడు పొన్-చి.

“ఎత్తు మనిషి, కొలమెహం, దవడ ఎముకలు ఎత్తుగా ఉంచాయి, బాదంకాయ కణ్ణు, పాండుగాట కను వోమలు, పెద్ద చెపులు, పలచ పలచని తెల్లి గడ్డం, అధి కారులు ధరించే టోపీ పెట్టుకున్నారు. నల్లటి బాట్లు, బిర్దని లుంగి, నయముకు బంగారు పట్టి పెట్టుకున్నారు. ఆయన రాజు ప్రతినిధి “నీ,” యొగా?” అన్నాడు వ్యాయాధికారి.

“బతికుండగా ఆచ్చు అలాగే ఉండే చారు,” అన్నారు బంధువులు. న్యాయాధికారి ప్రశ్నించింది చిత్తరువు ఆధారంతో. కానీ ఆ సంగతి ఎవరికి తెలియదు. చచ్చిపోయిన మనిషి కనిపించాడనే అనుకున్నారు.

“మీకు రెండిట్టూ, తూర్పున మరిక ఇల్లూ ఉండటగా. ఆ ఇంటిదగ్గిరికి పోదాం. ఆక్కుడు మిగిలిన విషయాలు చెబుతాను,” అన్నారు న్యాయాధికారి. పొన్-చి ఆయనను వెంటబెట్టుకుని తూర్పు ఇంటికి వెళ్ళాడు.

“ఈ ఇల్లు మీ తమ్ముడికివ్వటం సమ్మత మేనా?” అని న్యాయాధికారి అడిగాడు. పొన్-చి, “చిత్తం! చిత్తం!” అన్నాడు.

న్యాయాధికారి ఆ ఇంటి మధ్యగదిలో తూచుని పుస్తకం తిరగవేసి, “ఇందులో అంతా స్వప్తంగానే ఉన్నది. పొన్-మాకు ఇంతకంటే మరిమీ రాదు,” అన్నాడు.

మేయే దుఃఖింతో కుమిలిపోయి, తన కేడుకుగ్గి న్యాయం జరగదనుకున్నది.

“అయితే ఈ ఇంట్లో నలభై మణిగుల వెండి, నాలుగు మణిగుల బంగారమూ పాతిపెట్టి ఉన్నట్టు మీ నాన్నగారింతకు ముందే నాతే చెప్పారు. అదికూడా పొన్-మాకే చెందుతుంది,” అన్నారు న్యాయాధికారి. ఈ మాటను పొన్-చి సమ్మిలేదు. ఆతను “ఎన్ని మణిగులున్న అది పొన్-మా పొత్తే. నేనభ్రంతరం పెట్టను,” అన్నాడు.

“పెడితే నేను ఊరుకుంటానా ఏమిటి?” అంటూ న్యాయాధికారి తూర్పుగోడకింద తవ్వించాడు. అయిదు జాడిలనిండా వెండి బయటపడింది, ఆలాగే పడమటి గోడకింద తవ్వగా మరో అయిదు జాడిలలో వెండి, ఆరపజాడిలో బంగారమూ బయట పడింది.

న్యాయాధికారి ఆ వెండి బంగారాలను పొన్-మా పరంచేశాడు. తన తమ్ముడితో తండ్రి ఆస్తి సవ్యంగా పంచుకున్నట్టయితే ఆ వెండి బంగారాలో తనకు సగంవాటా పచ్చెదిగడా అని పొన్-చి కుమిలిపోయాడు.

అపోంసాజ్యోతి

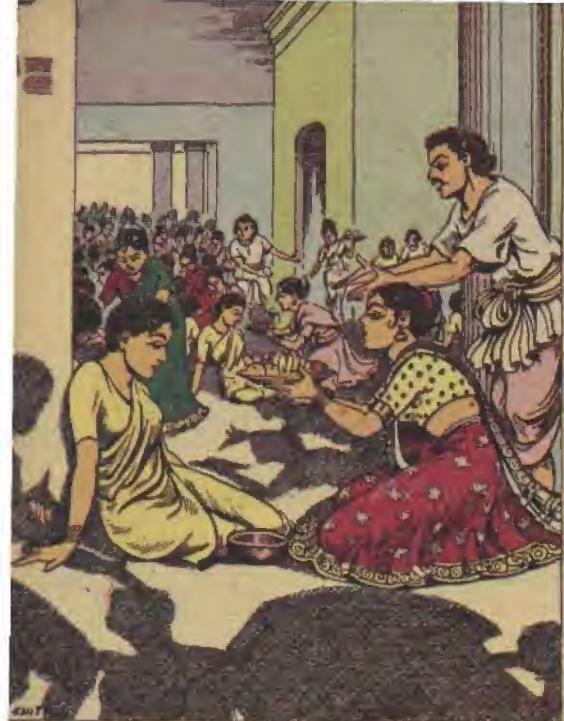
[15]

ఈ సమయానికి శుద్ధేధన మహారాజు మరణించాడు. ఆయనకు అంత్యాలిములు జరుగుతున్నాయి. ఆ కారణానచేత బుద్ధుడు కపిలవస్తు సమిపంలో ఉన్న నిగ్రోధారామ పాపరానికి వచ్చాడు. ప్రజాపతి బుద్ధుడి వధ్రులు వెళ్లి, "నాయనా, శుద్ధేధన మహా రాజు దేహం జాలించాడు. రాహులుడూ, నందుడూ కూడా నీ అసువులైపాయారు. నేనిక ఒంటరి జీవం గడపలేను. నన్నూ, నా వెంట ఉన్న ఈ 500 మంది ప్రీతినూ నీ అసుచరులుగా స్వీకరించి, మాకు సన్మానం ఇప్పించు," అన్నది.

స్త్రీలను శిష్మరాల్సుగా తీసుకున్నట్టయితే పామరుల దృష్టిలో తన అసుచరులూ,

ఉద్యమమూ ఆపభ్యాతి పాలపుతుందని ఉంచి, "స్త్రీల మూలంగా నా ఉద్యమం అపవిత్రమపుతుంది," అన్నాడు బుద్ధుడు. ప్రజాపతి ఎంత ప్రాధియుషించినా బుద్ధుడు తన మనసు మార్పుకోలేదు.

ఆయన నిగ్రోధారామంసుంచి కదిలి విశాసగర పముషాన ఉండే కూబాగార శాలకు వెళ్లాడు. ప్రజాపతి తనవెంట ఉన్న స్త్రీలను తీసుకుని అక్కడికి వెళ్లింది. ఈ పారి రాజులుమా త్రెలు తమ కేశాలను ఖండించుకుని, సన్మాని దుస్తులు థరించి, మట్టతో చేసిన భిక్షపాత్రలు పట్టుకుని, కాలి నడకను విశాసగరానికి వచ్చాడు. మేడ సై అంతప్తునుంచి కిందికి దిగితేనే కందిషాయే

టంత స్వామియార్యం గిల ఈ ప్రీతిలు ఇంత దూరం నదిచేసరిక వారి పాదాలు బోబ్బు లెక్కాయి. ఏము కాలినడకన ఇటుకున్నారన్న వార్తలు ఏని వీరిని చూడుచునికి తండెపతండ్రాలుగా జనం వచ్చారు. కొండరు వారికి తమ ఇళ్ళనుంచి అహం తెచ్చి ఇచ్చారు. మరికాండరు వారిని తోల్లిలోనూ, మెవాలలోనూ తీసుకుపోతామన్నారు. కానీ ప్రీతిలు ఇలాటి సహయాద్రించి నిరాకరించి, యూభ్యుక్క దోబనం దూరం నదిచి విచాలనగరం చేరాడు.

వారు బుద్ధుడి విషారాన్ని చేరుకునేసరికి సాయంకాల మయింది, వాయ లో పతికి

ఎట్టుక ఐమటనే ఆగారు. అనందుడు ఎక్కుడినుంచీ వెస్తూ వారిని చూకాడు, పాదాల నెత్తులు కారుతూ, దుమ్ముకొట్టు కుని, సగం వచ్చికున్న అప్రీలను చూసే సరికి అతని మనసులో భరించరాని వేదన కలిగింది. అతను కన్నుల నీరు కారుతూ, "మిరంతా ఇటా ఎందుకు వచ్చేశారు? కాల్పులను శత్రువులు నగరంనుంచి తరిమి చేశారా? బుద్ధుడి తల్లి ఇలాటి చేతికి ఎందుకు రావలిసి వచ్చింది?" అని అడిగాడు. ప్రభావతి అనందుడికి సంగతి యావత్తూ చెప్పింది. అతను వారిని ఆక్కుతే ఉండపుని లోపలిక వ్యాటి, బుద్ధుడితో ఆప్రీలను గురించి చెప్పి, వారి కోరికను తెలియు బరిచారు. "అనందా, మన ఆప్రమంలో అడ వారిని చెర్చానికి యుత్సుంచకు!" అన్నాడు బుద్ధుడు. "మనలో చెరిటానికి రాజమాత కూడా ఆట్టురాలుణాధా?" అని అనందుడు అడిగాడు. బుదుడు వెనకటి సమాధానమే చెప్పాడు.

"ప్రీతి ఇచ్చుగఱంలో చెర్చుకుంటే అమెదానివల్ల తరించదా?" అని అనందుడు మళ్ళీ అడిగాడు.

దానికి బుద్ధుడు, "బుద్ధులు జన్మించేది కెవలం పురుషులను తరింపచేయటానికి

కాదు. నా ప్రభోధాలు ఏని ఎంతమంది దిక్క ఎంతే సేవ చేసిన ప్రజాపతిని చేర్చు శ్రీలు, విశాఖ మొదల్కోరవారు, ఉపాసికలు కోవచానికి అభ్యంతరమేమిట?" అనిఅనందుడు అడిగాడు.

"స్వామీ, అలాంతయితే శ్రీలనుకూడా మనం స్వీకరించవచ్చు, మీకు ముందు అవతరించిన ఇరవైనలుగురు బుద్ధులా శ్రీలను చేరచిసినట్టు మిరే ఒకప్పుడు చెప్పే ఉన్నారు," అన్నాడు అనందుడు.

ఈ మాటలకు బుద్ధుడు సుముఖు ఉండయాడుగాని పైకి ఏమీ అనలేదు, అనుమతికూడా ఇవ్వలేదు.

"శ్రీలను ఇమ్మురాళ్లుగా చేర్చుకోవచ్చు వని తెలిపాతున్నది. అలాటప్పుడు, బుద్ధు

బుద్ధుడు తలోచించి, "ఎనిమిది నియమాలు పాటించినట్టుయితే ప్రజాపతి మనలో చేరవచ్చు," అన్నాడు.

అనందుడు శ్రీ లవద్రు తరిగివచ్చి బుద్ధుడు చేసిన ఎనిమిది నియమాలనూ వారికి తెలియజేశాడు. వారు వాటని పాటించానికి ఒప్పకున్నారు. అందరి సమక్షంలో వారు ఆశ్రమంలోకి స్వీకరించవల్డారు. ప్రజాపతి శ్రీలకు పెద్దగా నియోగించబడింది. తరవాత కొద్దికి లానికి ఆమె భావన

సమాధిద్వారా ఆర్ద్రతురాలయింది. అది మొదలు స్త్రీలు అంతులేని సంఖ్యలో విషా రానికి వచ్చి బుద్ధుడి వెంట సహాయిసు లుగా చేరారు.

కొంతకాలం గడిచింది. ప్రజాపతికి నిర్వాణం చెందాలన్న కోరిక కలిగింది. బుద్ధార్థుం ఆపలంబించినవారిలో అప్పటిక నిర్వాణం చెందినవారు లేరని ఆమె తెలుసు లున్నది. ఆమె బుద్ధుడితో, "నాయనా, నీ ఇమ్మిలలో మొ ట్ల మొదటగా నిర్వాణం చెందాలని ఉన్నది. ఆందుకు అనుమతించి, నా పల్ల ఏవైనా అపచారాలు జరిగిఉంటు కమించు!" అన్నది.

"చింతామణి ప్రజాన్ని సా నప ట్ల టం ఎంత అనవసరమో నన్ను కిమించడం అంత అనవసరం. అటీగాక నిర్వాణాన్ని ఆందుకున్నవారు ఒకరివైకరు కిమించ సవ సరం లేదు. నన్ను అనుసరించినవారిలో మొదట నిర్వాణం పాండే మహాగ్యం నీకి దక్కుతుంది," అన్నాడు బుద్ధుడు.

ఆస్యకోండిన్నుడూ, రాహులుడూ మొద లైనవారి సమక్షంలో ప్రజాపతి దేహం చాలించింది. ఆమె అంత్యక్రిములకు బుద్ధుడి అనుచరులందరూ అప్పునించబడ్డారు. ఆమె దహనక్రియలప్పుడు దేవతలు ఆమెకసం విషానంతే పచ్చారనీ, ఈ గౌరవం బుద్ధు

దికాని, అయిన శిష్యులలో మరి ఏ ఒక్క రికిగాని జరగలేదని చెబుతారు.

ప్రజాపతితేబాటు ఆమె వెంట ఉండిన అయిందుందలమంది రాజకుమార్తెలూ దేహాలు చాలించారు. అందరికి ఒకేసారి వందన కాషాలతో దహనక్రియలు జరిగాయి. ప్రజాపతి శరీరం దహనమైన చేటు అనందుడికి ముత్యుల రాశి కనబడించట, వాటిని బాగ్రతగా తిసి అనందుడు బుద్ధుడి ఖిషాత్రులో పోకాడట.

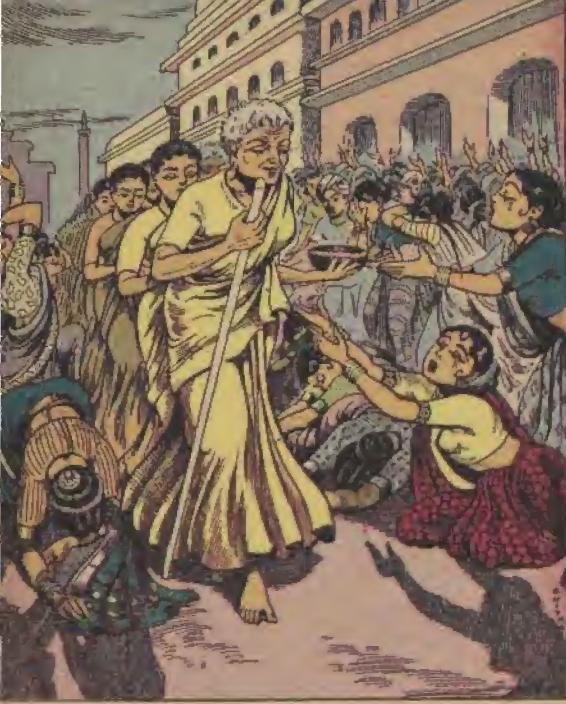
• * • * •

బుద్ధుడికి ఎన్నో జన్ములు భార్యగా ఉండిన యుచోధరా దేవి బుద్ధుడు పుట్టిన రేజునే

పుట్టింది. సద్గార్యుము ఇల్లు విధివి వెళ్లినాక తానుకూడా సహాయిసిని కావాలని ఎంతో ప్రయత్నం చేసింది, కని ఖద్దోదనమహారాజు ఆమె ప్రయత్నాలు సాగకుండా పహరా ఏర్పాటుచేశాడు. “నీ భర్త తిరిగి వస్తారు,” అని ఆమెకు సచ్చచెప్పాడు. అత్యంత సాందర్భమాతి అయిన యుచోధరము భర్త విధివి వెళ్లాడని తెలియగానే అనేక మంది రాజకుమారులు ఆమెను ఎత్తుకు పోవచానికి ప్రయత్నిస్తారనికూడా అయిన భయపడ్డాడు.

ఆమె ఇల్లు పదలనపుటికి సహాయిసివేషం ధరించి మట్టిపాత్రలో భోజనంచేస్తూ సన్యాస

ప్రతం అవలంబించింది. బుద్ధుడు కపిల పసు సగరానికి వెళ్లిన మర్మారు తనను చూడపచ్చినప్యుదామె ఆయన కిష్మ్యగణంలో చేరటానికి అనుమతి వేధించి, కానీ బుద్ధుడు అనుమతి నిరాకరించాడు.

రాహులుడు బోధ్య సన్యాసి ఆయనప్యుదామె ఎంతో దుఃఖించింది. ఆప్యుడు శుద్ధేదన మహరాజు ఆమెకు పొతెపదేశం చేసి ఉండించాడు. శుద్ధేదన మహరాజు చని పొయాక ఆమె బుద్ధుడివెంట చేయిచామను కున్నది. కానీ బుద్ధుడు సన్యాసినులను తన వెంట ఉంచుకోవటానికి ఒప్పుకోవటంలేదని ప్రజాపతి ఆమెతే అన్నది.

కాల్కమాన యుశోధర అనెకమంది అస్తిక వారసురాలయింది. వారిలో శుద్ధేదనుడూ, మహామాయూ, మహాప్రజాపతి, సిద్ధార్థుడూ, సందురూ, రాహులుడూ, దేవదత్తుడూ, సుప్రబుద్ధుడూ ఉన్నారు. కాని ఈ ప్రాపంచిక సంపద ల పైన ఆమెకు మనస్సు చిరిగిపాయింది. ఆమె మరి వెయ్యి మంది క్రతియ ప్రీతిలను వెంటపెట్టుకుని మహాప్రజాపతిపద్ధతు వెళ్లింది. ఆమెను వెళ్ల కుండా చెయ్యటానికి కపలవహు, కోలీ నగరాల ప్రజలు ప్రయుక్తించారు, కానీ అపలేకపోయారు. వారిచ్చిన రథాలుకూడా నిరాకరించి ఆమె కాలినదకనే వెళ్లింది.

అప్పటికి ప్రజాపతి నాయకత్వంకింద బోధ్య సన్యాసినులు ఒక కూడలిగా ఏర్పడ్డారు. యుశోధర వారితోపాటు చేరింది.

యుశోధరకు జెబ్బుయి ఎనిమిహే ఏతు జయగుతున్నది. ఒకనాటి సాయంకాలం ఆమెకు నిర్మాణం పొందాలన్న భావం కలిగింది. ఆమె బుద్ధుడి ఇష్టకు వెళ్లి నిర్మాణం పొందటానికి అనుమతి వేదింది. బుద్ధుమ అనుమతించాడు. ఆ రాత్రే ఆమె తన కుటీరంలో నిర్మాణాన్ని పొందింది.

మరి రెండేళ్లు గడిచాయి. బుద్ధుడికి భన భయ్యా ఏడు నడుస్తున్నది. ఆయన తన

శిష్యులనందరినీ వెంటచెట్టుకుని పాపానగ అవతరి బధున ఉన్న ఉపవర్తనమనే సాల రానికి వెళ్లి అక్కడ చుండుడనే ఒక వనంలోకి చెర్చారు. రెండు సాలవ్యక్తిల కమ్మరియొక్క మామిడితేపులో విడిశాడు. మహ్య అయిన ఉత్తర దిక్కుగా తల పెట్టి ఉనంగతి విని చుండుడు వరమానంద భరి పడుకున్నాడు.

తుట్టే వారందరినీ తన ఇంటికి ఆహ్వానించి పందిమాంసంతో వింటుచేసి పెట్టాడు.

బుద్ధుడు బుద్ధుత్వం పొందే టప్ప డు సుజాత అయినకు ఆహారం పెట్టింది. నలభై అయిదు సంవత్సరాల అనంతరం చుండుడు ఆయనకు ఆహారం పెట్టాడు. ఈ ఆహారం బుద్ధుడికి వ్యాధి కలి గించింది. అయినకు అతిసారమూ, దహమూ, నిస్త్రాణమూ పట్టుకున్నాయి.

అయిన పాపానుంచి ఈసినగరానికి బయలు దేరి, ఆ పన్చెందుమైళ్ళ దూరంలోనూ ఇరవై అయిదుసార్లు విక్రమించాడు.

అయిన తన నిర్వాణం సమీపించిందని తెలుసుకుని తన అనుచరులతో ఆనంగతి చెప్పాడు. బుద్ధుణి హిరణ్యవతీ నగరం

వనంలోకి చెర్చారు. రెండు సాలవ్యక్తిల మహ్య అయిన ఉత్తర దిక్కుగా తల పెట్టి పడుకున్నాడు.

బుద్ధుడు నిర్వాణం చెందబోతున్నాడని ఆనందుడు కబురుచేయగా మాత్యరాబు లందరూ ఆయన దర్శనం చేసుకోవచ్చానికి తమ భార్గవతేసహ వచ్చారు. బుద్ధుడు ఆఖరుక్కణంలో తన శిష్యులతే, "నేను చేసిన ధర్మాఖలను గురించి మీకేమైనా ఆనుమానాలుంటే ఇప్పుడే ఆయగంది" అన్నాడు. తాని ఎవరికి అనుమానలు లేవు, వారేమీ అడగలేదు.

తరవాత బుద్ధుడు కన్న మూరాడు. బుద్ధుడి అవతారం ముగిసింది. తాని ఆయన చాటిన థర్మలు దశదికలా వ్యాపించి, భండాంతరాలకు కూడా పాకి వివిధ దేశాల ప్రజలు థర్మమార్గాన జీవించటానికి సహాయపడ్డాయి. —(అయిపోయింది)

ప్రభ్యాత యాత్రికుడు మార్పేశ్లో

శసనము అన్న దేశాలూ ఏక ప్రపంచంగా ఉన్నాయి. ఉణ్ణు, విమానాలూ, రెడియో, బలి గ్రాఫిచర్లు సాకర్యాల మూలంగా అన్న దేశాల మధ్య పన్నిపొత్తుం ఉంటున్నది. కనీ కన్ని శిశ్యులక్రతం ఒక్కుక్క దేశం ఒక్కుక్క ప్రపంచంగా ఉండేది. ప్రముఖ దేశాలవారికి ప్రాప్యదేశాలు తెలియ్యు, ప్ర్యోవైనా ఇండియా దైనాలను గురించి వారు విస్తువ్యాఖ్యికి ఆంతా కట్టుకతలలాగే ఉండేవి. ఆటువఱి స్కిట్ కెంతమంది కైర్యపంతులు ప్రపంచాలను చేసి దూరండేశాలను గురించి వాస్తవాత్మకులు తెచ్చాడు.

ఈ ప్రపంచాలను చేసినవారిలో చరిత్ర ప్రసీద్ధ పురుషుడు మార్పేశ్లో అనే వారిని సగరవాసి, అతను 1254 లో జన్మించాడు. అతను తన పది దాయచ ఏటి తన తండ్రి పిసతంధ్యుల ఫెంబి కాలి నడకను వెనిసే సుంది లయలుదేరి అంతులేని దూరాలు పర్యాచించాడు. పొల్చాలు ముగ్గురూ కొండల మీదుగా, మండుచిచారుల మీదుగా, అతి దిల్చొంచాల మీదుగా ఎంతో ప్రయాపతే ప్రయాపంచి చిపరకు చినాదేశం చేరాడు.

ఆ కాలంలో ఆక్కర పరిపూర్ణ ఉండిన చంగోలియన్ చక్రవర్తి కట్టాయి ఖన్ (1216-1294) వారు ముగ్గురికి ఆకియ్యు మిచ్చాడు. మార్పే ఆయన శక్షాసంలోనే పెరిగి పెట్టబాక్క కుట్టాయి ఖన్ దూరుగా కావిని చేపా, అండియా, తంతర దేశాలకు వెళ్ళాడు. అతను అనేక భాషలు నెర్చివాడు; తాను వెళ్లన పని పూర్తిచేపుకు రాచఁమోగాక ఆయా దేశాలలోని జీవితం గురించి, వీరి పర్యాపాలను గురించి, అదార వ్యాపకాలను గురించి రాజకు తెలిపాడు.

పాలోలకు స్వ్యామికాల్చి పదిలిన ఇర్పైమూరైల్కు వెనిసెమిద బుద్ది ముల్లింది. వారు వెళ్లిపోవటం ఎవతమాత్రమూ ఇష్టం లెకపోయినా కుల్లుయొలున్ చిపరకు అనుమతించాడు. వెనిసెను తిరిగి వచ్చాక మార్పేశ్లో తాను చూసినపంచా ఒక గ్రంథంగా రచించాడు. ఆ గ్రంథంలోని విషయాలను చాలా కాలం ప్రజలు ప్రముఖులైమా. కనీ ఆ పుస్తకమే కాల క్రమాన ఇతర ప్రపంచాన్యేమకులకు ప్రోత్సమాం ఆచ్చింది. అతని పుస్తకం చదివి ప్రపంచం చూడుటానికి బయలుదేరిన ప్రసిద్ధులలో కొలంబున్ ఒకడు. అయిన నముద్రమార్కాన ఇండియాకు చచ్చే ప్రయుత్తంలో అమెరికా ఇండియాన్ని కని పెట్టాడు. తాసురాను మార్పేశ్లోకు ప్రపంచాన్యేమకులుగా అనమాన్యేన ఖ్యాతి వచ్చింది. అతని “సాధన యాత్రలు” పై నంచికించి “చందమామ”లో పదవండి. అందులో అనాటి ప్రపంచ పరిస్తితులు విస్తృతాన్ని తెలుస్తాయా.

పాణవాలతో

చెలగాటం

4 సాహస చర్యలు

నోరా, అమె భర్తా పాంతరీవద్ద ఒక పెద్ద ఎస్టేటు కొన్నారు. అది చాలా ప్రశాంతమైన ప్స్టలం, అందులో పెద్దపెద్ద ఇత్తున్నాయి. జంతువులను మచ్చిక చెయ్యటాని కది అదర్చుప్రాయమైన చేటు. అక్కడి ప్స్టచ్చ మైన గాలి, వెలుతురూ వస్యమ్మగాలకు అరేగ్యువంతమైనవి. అయినప్పటికీ వాటిక అప్పుడిప్పుడూ ఏదైనా జబ్బు చేస్తూనే ఉండేది. కాండ్రా అనే ఆటసింహానికి అనేక పర్యాయాలు గాంతులో ప్రణం లేచింది.

ఒకసారి అది బాధపడుతూ ముఖుచుక్కం పడుకుని తిండికూడా నిరాకరించింది. అది బతుకుతుండా అనికూడా అనిపించింది. కారాకు తన జంతువులమీద ఎంతో ప్రేమ, అమె దిగులుపడింది. నేనా సమయానికి అక్కడ అతిథిగా ఉన్నాను. కాండ్రాను మాసెసరికి డాని దరపడకింద వాటు ఫరించలేక వెల్రెత్తిపోయింది తలియము;

ఉండటం నాకు కనబడింది. దాన్ని మరింత బాగా పరీకింతామనే ఉద్దేశంతో కారా డాన్ని లిక్కలు ఇచ్చే బోనులోకి తరి మింది. కాండ్రా పొట్ట నేలకానించి పడుకుని బతిమూలినా, భయపెట్టినాకూడా కదల లేదు. వలికాలం కావటంవల్ల దానికి మరింత జబ్బు చేస్తుందేమానని భయపడి కారా డానిని తిప్పి దానిప్పటానికి పంపే ఉద్దేశంతో, రోజు వెళ్లినట్టు, అ బోనులోకి వెళ్లింది.

కాండ్రా చాలా బాధపడుతున్నది. తన యజమానురాలిని చూసేసరికి బహుకా దానికి ఇంతకుముందు ఇలాటి బాధకే చికిత్స జరిగిన పంగతి జ్ఞాపకంవచ్చి ఉంటుంది. కారావచ్చి తన ప్రణాన్ని ముట్టు కుంటుంచనే అది భయపడిందే, లేక బాధ ఫరించలేక వెల్రెత్తిపోయింది తలియము;

ముందుగా అఫాయిత్యం చెయ్యి బోయే
లక్షణం బక్కటికూడా లేకుండానే అది
తన బద్దకాన్ని యావత్తూ వదిలించుకుని
శారాపైకి లంఘించింది. ఎలాగైనా అను
భపం గలది గనుక శారా కంగారుపడక
భార్యుతేనూ, కిరథాతేనూ ఎంతే దైర్యంగా
ఆ అవేసంతే ఉన్న సంహాన్ని ఎదురుట్టి
న్నది. అయితే శాండ్రా కొంచెంకూడా లాయ్యే
పెట్టలేదు, దానికి సగం మతిపోయి ఉన్నది.
అది వెనక్కు తగ్గుకానికి మారుగా, భయం
కరంగా గర్జిప్పు, వచ్చలవెంట చీంగ
కార్యుతూ శారాపైకి మరింత క్రూరంగా
వెళ్లింది. అది తన గోళ్లను విప్పింది, తగిలే
దెబ్బలను విమాతమూ భాతరు వెయ్యిలేదు.
శారా ప్రమాదస్థితిలో ఉన్నట్టు కనబడింది.
ఆమె ఒక్కిక్క అటుగే వెనక్కు వేస్తూ
అలపమూలకు చేరుకున్నది. ఇంక వెనక్కు
పొవాలన్నా లేదు.

అది విపత్కురస్తితి. శాండ్రా ఆలాగే మరి
కాస్ట్పు విజ్యంభించిందంతే భలితం
ఏమయేదీ తెలుస్తూనే ఉన్నది. ఈలోపుగానే
నేను కూడా ఆ అలపలోకి ప్రవేశించి
శాండ్రాను వెనకుంచి సమీపించాను.
సింహం వంజావినురు శారా తెదలకూ,
పాట్టుకూ అతి సమీపంలో ఉన్నాయి.

ఆ తరువంలో శాండ్రా దృష్టి మరల్చుటానికి
నాడు సాధ్యమైనంత వప్పుడు చేశాను. దాని
తంటిపైన పత్తువక్కొచ్చాను.

నా ప్రమాదుం భలించింది. శాండ్రా
వెనక్కు తిరిగి ఒక్క దూటులో నామైన
పవ్వి పడింది. దాని గోళ్లు నా ఎడమచెతిలో
దిగబడ్డాయి. నేను వెనక్కు తగ్గిటప్పుడు
నా చేతిపెంబడి రక్తం కారుతూండటం
తలియపచ్చింది. మొదట్లో నా చెయ్యి
పొయిందే అనుకున్నాను. ఇదంతా వర్ణించ
చూని కంతసైపు పట్టింది గాని జరగుటానికి
కొచ్చి కేనాలే పట్టింది. నా చేతిలో ఒక్క
కొరదా మాత్రమే ఉన్నది, ఇంకోక ఆయిథం

తీసుకునే వ్యవధికూడా లేకపోయింది. అయితే నేను దెబ్బ తినని జేత్తే, ఆత్మ రక్షణోదైకంలో, సింహం ముక్కుమీద బల మైన దెబ్బల పర్రం కురిపించాను. ఆక్రూర మైన దెబ్బలతో దాని ఇద్దేకం చల్లారింది. గెట్టగా రిష్యుతూ, దెక్కలు ఎగరెన్నా ఆది అవతలికి జారుకున్నది.

కారా త్వరగా నా వెనక్కు వచ్చి బోను తలుపు తెరిచింది. మొమిద్దరమూ చప్పున బయటపడి తలుపు మూరాం. మాది ఖునంగా చెప్పుకోదగిన తిరోగునం కాదు, అయితే తరువాత పరిశీలించగా నేను తిన్న దెబ్బ అనుకుస్సుంత ప్రమాదమైనది కాదని

టెలింది. తెలికలో బయటపడ్డందుకు నంతో పెంచాను. మా ఇద్దరికి ఇది చెడ్డ అను భపమే, తాని చీనిపల్ల ఒక్క మంచి జరిగింది—శాండ్రాప్రజం కాస్త పగిలింది. నెన్ను ఏకిందని నేను దానిమీద అలగలేదు. బాధలో లేనప్పుడది చాలా మంచి జంతుపు—అయితే ఏంగాక, ఆది ఆడసింహం!

* * *

జంతువులను మచ్చిక చేసేవారిలో నా ఎరుకలో రొలాండ ప్రాంను మించిన దుస్సా హసి బహుకా ఉండడు. అతను సర్క్రూనే ప్రపంచంలో రొలాండా అనే పేరుతో హృద హరిస్తాడు. నాలుగెల్లోకి అతను పనిలో ప్రవేశించాడు, తెమ్ముడేపిట పరిగెత్తే గుర్రాల మీద ఫీట్లు చేశాడు, పధ్మాలుగెల్లుకు సింహ లతో పనిచేశాడు.

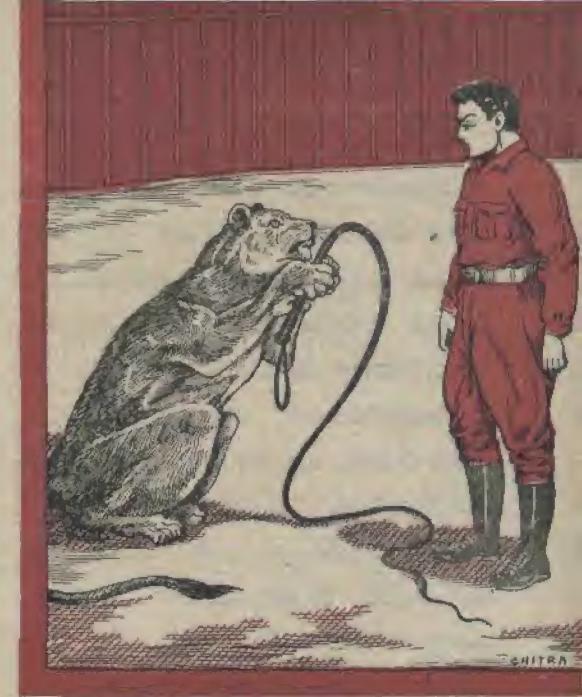
రొలాండ ద్వారా నేను టాగ్గాను పరి చయం చేసుకున్నాను; టాగ్గా నేను చూసిన ఆంద్రమైర జంతువులలో ఒకటి. మొదట్లో టాగ్గాతోబాటు మరి మూడు ఆడసింహలు కలిసి పనిచేసేవి. ఒక చలికాలం బోనులు శుభ్రం చేసేవాడు బోనులు శుభ్రం చేసే ఎండుగడ్డి వెయ్యటం మరిచాడు. తట అయాక అవి తడిగడ్డిలో పడుకోపటంపల్ల మర్మాలు ఉదయానికి వాటలో మూడు వచ్చి

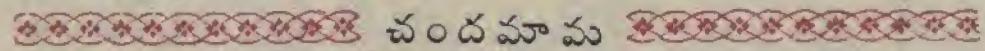
పోయాయి, చ్ఛార్ ఒక పు ప్రాణాలతో ఉన్నది. తది కేబుకోవటానికి శూర్పొ వారం పట్టింది. అంతకాలమూ రోలాండ్ దానివెంటనే ఉండి, దానికిప్పువలసిన ఇంజెక్షన్లు తానే ఇబ్బాడు. చిట్టచివరకు టార్ కట్లు తెరిచి, తన ప్రాణాన్ని కాపాడిన పాడికేసి చూసింది.

ఆది మామూలు సింహం కావటానికి చాలాకాలం పట్టింది, అంతకాలమూ ఆది చాలా కేపిష్టిగానూ, ప్రమాదకరంగానూ ఉంటూవచ్చింది. చివరకు రోలాండ్ పరి చర్యలతో ఆది ఆరేగ్గం పొందింది, దానితో బాటు దాని పాదు స్వభావంకూడా తిరిగి వచ్చింది—అంత మంచి స్వభావం గల ఆడ సింహాన్ని నెనెక్కుడా చూడలేదు.

పనిలోకూడా అది అనుమతున్నాడు. ఎప్పుడన్నా రోలాండ్ చేతినుంచి కొరడా పదిపాతే ఆది తన పంబాతో పట్టి తీసుకు వచ్చి ఆతనికి ఇచ్చేది—అడగుకుండానే! ఇది దానికిపురు నెర్చిన విద్యుత్కూడా కాదు. ఆటమధ్య దానివెంట ఉండే సింహాలలో ఏదైనా కొంచెం పంబా ఎత్తినట్టయితే తన యజమానికి ఎక్కుడ ప్రమాదం జరిగి చోతుందే ఆస్కరించుగా, అది అవకలి సింహం ఏద దూకి వెల్లికల తోసేసిది.

ఒకసారి ఆల్టియర్స్‌లో రోలాండ్ తన ప్రదర్శనం ముగించి సింహాలను చేసుల్లోకి పంపేశాడు. అన్నింటికన్నా టార్ ఆఖరుకు వెళ్లేది. దానికి ఉత్సాహం పుట్టి ఆది గెంతుతూ తన యజమానికేసి వచ్చింది. ఆది కుక్కలాగా యజమానికేసి రాచుకోవ టానికి బదులు, అనుకోకుండా ఆతని కాట్ల సందుకు వచ్చేసింది. రోలాండ్ ఒక్క ఎగురు ఎగిరి కింద పడ్డాడు. ఎలాగైనా సింహం సరనం కాస్త మోలు. మరొకసారి “పిరమిడ్” సుంచి డిగివస్తూ అది తెంచరలో పీటను తన్నే సేపరికి ఆది కాస్త రోలాండ్ నెత్తిన పడింది.

మరుసటి వారం ఆతను ధాన్యి ఖుజాల మిదికి ఎత్తుసున్నాడు—రేజూ చేసే పనే. అయితే, హన్సితమైన దాని పాట్టమిది చర్చం ఎక్కుడ నెచ్చిందేగాని, అది ఒక్కసారి స్వీయంగులాగా ముడుచుకుపోయింది; ఆ ముడుచుకోవటంలో దాని తెద ఎముక ఆతని దవడు బలంగా తగిలి ఆతను కింద పడిపోయినంత పని జరిగింది.

ఒకసారి సర్కుసు ఎత్తేని మరొకచేటికి బయలుదేరి పోతూ ఉడగా “సింహాలు తప్పించుకున్నాయి!” అన్న కేక విన పడింది. ఆ సమయానికి ఆ ప్రాంతాల మేత మొయ్యటానికి ఒక పశువులమంద వచ్చింది. సింహాలు కనపడి, వాటి వారన కొస్తేసరికి అవి బెదిరి రంకెలు వేస్తూ చెల్లాడెదురుగా పారిపోయాయి. బట్టలోనుండి రొలాండిగి, తన తండ్రి మొదలైనవారి సహయంతో ప్రమాదాన్ని ఎదుర్కొంటూ, ఎలాగ్గెతనెం నాలుగు సింహాలను తోసుల్లోకి చేర్చాడు.

కాని బాగ్గా అటలో పడి, స్వాధీనంకాలేదు. రొలాండ దాని మెడకు ఉచ్చి వెద్దామని ప్రయత్నిస్తే తప్పించుకుని ఒక లారీపైకి ఎక్కుంది. బతిమాలినా, కొరడా చెల్పుమని చించినా, బెదిరించినాకూడా అది దిగి రాలేదు. చిదరకు రొలాండ ఒక పెద్ద దబ్బ తచ్చి మూత తెరిచి ఉంచాడు; అందులో అప్పుడప్పుడూ బాగ్గా ప్రయాణించేది. ఆతను తాగించినట్టు బాగ్గా అందులోకి దూకింది. కాని అందులో ఆదివరకే ఒక నల్ల ఎలుగు బంటి ఉండిన సంగతి ఆడావుడిలో రొలాండ గమనించలేదు. బాగ్గా లోపలికి పసుండగానే ఎలుగుబంటి దాని ముఖంమీద బలంగా కొట్టింది. బాగ్గా దానితో కలియ బడింది. కాని ఆ కొద్ది ఆవరణలో ఎలుగు బంటిదే పైచెయ్యి అయింది. గత్యంతరం లేక దబ్బమూత తెరిచారు. పాపం, బాగ్గా బాగా దబ్బలు తిని, ఎలుగుబంటి చేతిలో ఉడిపోయి బయటపడింది.

గంగావతురణము

తృతీయా ర్యాసము

రాకోమరులు నిమయిరో
రాకుండిరి ఎన్నాళ్లకు;
యజ్ఞాశ్వము నిమయినది
ఆచాకి లేకున్నది.

సగరరాజు సభ దీరిచి
దిగులుతేడ కూర్చుండెను;
జనులతేడ నిండి సభయు
సడివప్పుడు లేకుండెను.

ఇంతలోన భటు తెక్కడు
ఎగుదెంచి పలికినాడు:
జయము జయము! మహారాజ!
సగరరాజ! రవితేజా!

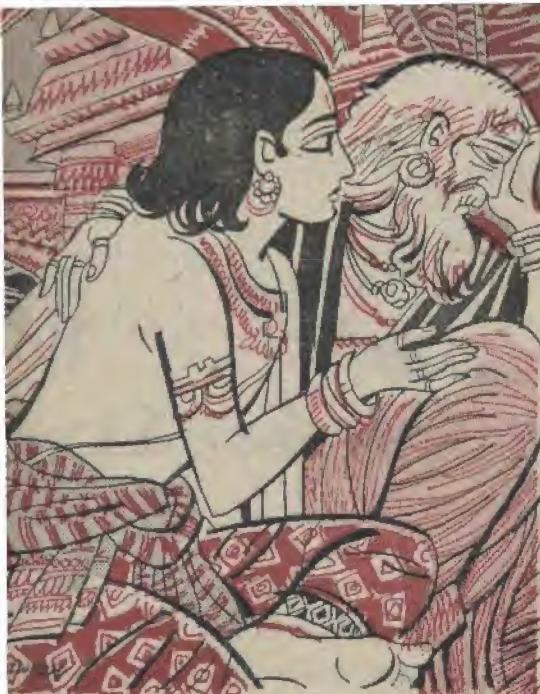
వంగదేశమునకు తూర్పు
పైపువగల పంచములో
పాతాళపు గుహ కలదట!
ప్రభునుతుం లటి జోరబడిరట.

ఎన్నాళ్లకు రాకోమరులు
ఇవతలకును రాలేదట;
చెపలరా జోకరు మాతు
చెప్పె నిద్ది మహాప్రభూ!

అని వలికియు భటుడు వంగి
పినయుముతే వెనుక కేగి;
సగరరాజు సభ సంతట
చాలించియు లోని కేగి.

అంశుమంతు చిలిపించెను,
అతడు వచ్చి ప్రొమెక్కి నిలచే;
దీవించెను సగరరాజు
దీనముగా తన మనుమని.

సగరరాజు కనులనుండి
జాతును కస్త్రీచి చెట్లు;
ప్రియ మారగ తన మనుమని
పరిచినాడు కొగిలనె.

తాతా! యని మనుమ డెగి
చేతులతే చుట్టి వైచె;
అంశుమంతు దన గుండెకు
అధ్యకొనెను రా జప్పుడు.

“యజ్ఞాశ్వము వెదకుండని
అజ్ఞ యిచ్చి, కరిషమ్ముగ
నీ తంద్రుల బాధించిన
పాతకుడను, నీ తాతను.

పాతాళపు గుహలోనికి
నీ తంద్రులు చోరబడిరట;
ఎంతకాలమనును వారు
ఇవతలటును రాలేదట.

ఏమయిరో? నీ తంద్రులు
ఎందున్నదే? యజ్ఞాశ్వము
వెడిపోయెను యజ్ఞమ్మును
కొడుకుల బోగట్టుకొంటి!

అంశుమంత! నీ వెకడవె
వంశమునకు మిగిలినాన్న
కులగౌరవ మర్యాదలు
నిలబెట్టుట నీ భారము.”

అని పలికెడు సగరరాజు
కనులు రెండు చెమ్ముగిల్లె
అంశుమంతు ఉత్తమి కాళ్ళు
అద్దుకొనుచు పలికె నిట్లు:

“నను పంపుము, తాతయ్యా!
పినతంద్రుల వెదకి తెత్తు;
ఎటనున్నను యజ్ఞాశ్వము
ఇప్పుడు తెచ్చి నీ కిత్తును.

ఇంత చిన్న పనికి నీవు
చింతించెద వేల, తాత!
అన తిచ్చి నను పంపుము
అశీస్ముల గురియింపుము.”

అని పలికిన సగరరాజు
తన మనుమని లేవనెత్తు
అశీస్ముల గురియించెను,
అశ్రుపులను వర్షించెను.

అపు డపుడే గుళ్ళ మెక్కు
అంశుమంతు డచలించెను,
ఆ గుళ్ళము గాలి కంటె
వేగమ్ముగ పరుగెత్తెను!

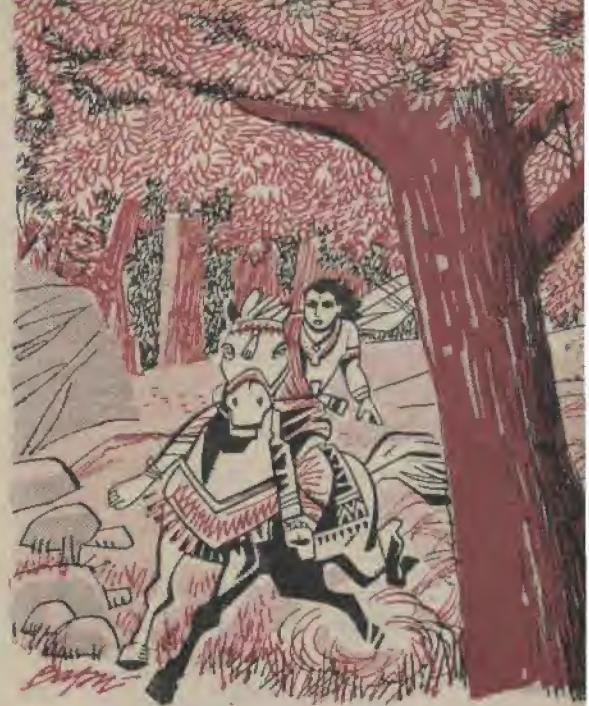
తను లేపిన పెనుధూళిక
తాకరాని పడి గలడై,
ఆ గుళ్ళము గాలి కంటె
వేగమ్ముగ పరుగెత్తెను!

చెవి దాకను రాగి విదుచు
చెంచుఖాని విల్ల మ్యాయి,
ఆ గుళ్ళము గాలి కంటె
వేగమ్ముగ పరుగెత్తెను!

ఆ గుళ్ళము పోయి పోయి,
ఆగె తూర్పు సంద్రము కడ—
అంశుమంతు డశ్వము దిగి,
ఆ సంద్రములోని కేగ.

సంద్రములో ఈది ఈది,
వాల దూర మేగి యేగి,
సుధిగుండమునందు మునగి,
చేఖ్మినాడు పాతాళము.

పాతాళపు ద్వారము కడ
బండరాయి పడి యున్నది;
ఆ రాతికి ప్రక్కన గుహ
నేరు తెఱచుకొని యున్నది!

అందులోన పెను చీకటి,
అగుపించదు వీ ఒక్కటి;
అంశుమంతు డదరిపడుచు
అరుగసాగ లోలోనికి.

అంత నెవరో పిలిచినారు,
అంశుమంత! రమ్మా యుని;
గుహ యంతయు నెక్క సారి
గీల్లు మంచు ధ్వనియించెను!

అంశుమంతు దులికి పడెను,
ఆ చీకటి మాయ మయ్యే;
బూడికుప్ప లె సైన్నియె
పోపు కొలది ఎదు రయ్యేను.

ఎదురుగ వెక గుళ్ళము కద
ముదునలి యిగు బుచి యుండెను;
"అంశుమంత! రా ర"మృని
తత దాదరమున విచిచెను,

"కపిలబుచిని! ఓ కుమార,
కడకు రమ్య దీవింతును.
యజ్ఞాశ్వము మీదే యాది
అప్పగించుచున్నాడను.

సగరరాజు యజ్ఞ మైక
సంపూర్ణము చెందుగాత!
సూర్యపంశ రాజులకును
శుభములు సమకూరుగాత!"

ఆ మాటల కంశుమంతు
దానండము పొందినాడు;
మునివరునకు చుట్టు తిరిగి
ప్రొక్కి ఇట్లు పలికనాడు:
"ఓ మహాత్మ! కపిలర్దీ!
హే మహాత్మ! వరమర్దీ!"

మీ పదముల చేరువగా
నా ప్రార్థన మొక టున్నది.

స్వామీ! మా పినతండ్రులు
ఏమయిరో ఎఱుక వదదు.
ఈ బూడిద రాసి చూడ
నిమో భయ మగుచున్నది."

అని యట్టులు పలిక యతడు
కనులనీరు గార్చుచుండ,
కపిలు డతని సేదార్చుచు
కనికరమున పలికె నిట్లు :

"శయి! నీ పినతండ్రులు
చేయరాని వని చేసిరి.
పారి గర్వమునకు వారె
ఈ రీతిగ జూడి యయిరి.

దుష్టులకును ఎల్లప్పుడు
దురతులే ఆగుచుండును.
ఈ గుళ్ళము గొనిపా మైక
యాగమ్మను సాగింపుము." (స. 8.)

4. మహాబలిపురం

మహాబలిపురం తూర్పునమ్ముద తిరాన మద్రాసు నగరానికి 35 మైళ్ళ దూరంలో ఉన్నది. 7 వ శతాబ్దిలో పల్లవ చక్రవర్తులు తక్కుడ ఒక సగరాన్ని నిర్మించారు. ఈ సగరాన్ని మామలిపురం అనికూడా అంటారు.

గతించిన 13 శతాబ్దిల కాలంలో సగరం శిలింపై ఇంది; కానీ అహూర్యమైన పల్లవ శిల్పాలు ఇప్పటికి కొంతపరక నిలిచిఉన్నాయి. దాకిజడేశంలో శిల్పకళను మొట్టమొదటగా ఆదరించి పొచ్చించినపారు పల్లవులే. వీరు తయారు చేయించిన శిల్పాలు కంచి (కంచిపురం) లోనూ మహాబలిపురంలోనూ ఉన్నాయి. ఈ శిల్పాలు చూడటానికి విచ్చియులు భక్తుడికి తరుచుగా పట్టాంచారు.

మహాబలిపురంలోని శిల్పాలు పెద్దపెద్ద రాళ్ళను మలివి తయారుచేసినవి, కొండరాతిలో చెక్కిన ఏనూ. వీటిలో ముఖ్యమైనవి అయిదు రథాలు. విటిని పాండవుల రథాలంచాయి.

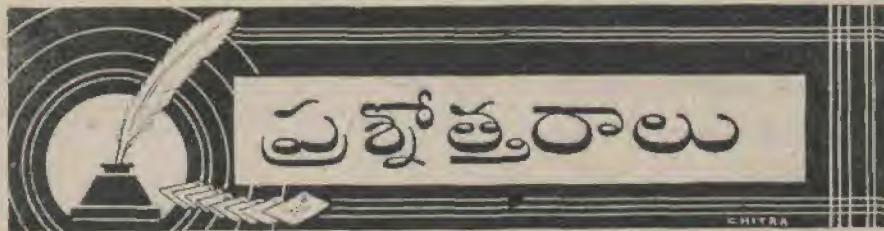
మహామానుర మండపం గుహలో నిర్మించిన గుడి. ఇందులో అధ్యక్షమైన చెక్కడాలు—సెడ్రాలు అయిన విష్ణుపూర్ణ, మహామానుర మీర్చనీ— ఉన్నాయి.

కృష్ణమండపంలో కృష్ణుడి చరిత్రకు నంబం దించిన చెక్కడాలున్నాయి. ఆప్యముది, తపస్సు మరోక మంచి చెక్కడం.

నమ్ముదితిరాన ఉన్న ఆలయం రాజసింహాచు కట్టినదని చెబుతారు. ఇక్కడ ఏడు ఆలయాలుండేవని, ఇది తప్ప మిగిలిన వస్తీ సమ్మిద్ధంలో ముణ్ణిగిపోయాయనీ ప్రతితి.

1. పి. ఇచ్చుర్, సికింద్రాబాద్

“గంగా వత రణము” చదివి చాలా సంతోషించితిమి. గ్రంథకర్తను కలుసుకోవలనని మా కుతూహలము. ఎద్దు తెలుపవలను.

“గంగా వత రణం” ప్రశంసన్మా చాలామంది పాతకులు లేఖలు రాచారు. కవిగారి ఎద్దు: శ్రీ ఉత్తుల నత్యానారాయణావార్య, తెలుగు పండితులు, గవర్న్మెంటు ప్రైస్సులు, సికింద్రాబాదు. మించిరే గనస్క స్వయంగా కలుసుకోవచ్చు.

2. యండా శివరామమూర్తి, శ్రీకాకులం

“బాపు” గారి బోమ్మలు చూచి చాలా సంతోషింగా యున్నది. త్వరలో “బాపు” గారి బోమ్మలతో సీరియల్ (రంగులలో) యొచ్చే ప్రచురిస్తే ఇంకా సంతోషిస్తాం.

అలా అయితే వచ్చే సంచికమంచే “గలిచర యూతలు” “బాపు” గారి రంగుల బోమ్మల సీరియల్ ప్రారంభించుతున్నాం.

3. టి. సరోజ, ప్రైస్సురాబాదు

“గంగావతరణము” చాలా బాగున్నది. తెందరగా పున్రకం వేస్తే చదివి ఎప్పటికి పాడుకోంటాము.

పున్రకం జాల్కుమాన ఎలాగూ వస్తుంది. ఊలోపుగా చందమామ కాపీలు జ్ఞాగ్రత్తచేసి పెట్టుకుని స్వారాలు జతపరిచి ఉంచండి.

4. టి. జయరామచెట్టి, కుమారబోమ్మరాజుపురం

మూడు మాసముల పైగా మీకు నా సంచోలను పంచియుంటిని. మీరు సమాధాన మీయిలేదు.

ఈ తలోపణి చాలామంది పాతకులు చేయవచ్చు. కొద్దిమంది చేస్తున్నాడుకూడా. “చందమామ” పాతకులకు అన్కి కలిగించే ప్రశ్నలకు సాధ్యమైనంతవరకు, ఉన్న పరిమితిలో సమాధానాలిన్నానే ఉన్నాం.

5. ఎం. వి. సుబ్రాహ్మ, జాంగ్రెపేట
 పాతకులు పంచిన అన్ని ప్రశ్నలకు సమాధానా లిస్తారా?
 అన్నిచెక్కి సమాధానా లిస్తే “చండమామ” పెజీలన్నీ ప్రశ్నాత్రాల శిరీకకే దాలాపు.

6. వజ్రమాని హనుమాయమ్మ, ఆమలాపురం
 దాస్తా, వానులను ఈ ఉగాది పండగకు మా యించికి తెచ్చుకోదలిచాం.
 ఎప్పుడు పంపుతారు?

నెలనెలా వంపుచూచే ఉన్నామే!

7. జి. వి. రాధాకృష్ణ, నరసపత్నయం
 ప్రశ్నలకు జవాబులు రెండు పేజీలే ఇస్తున్నారు. పెచ్చ తాగితాలను
 ఉపయోగించ కూడదా?

ప్రశ్నాత్రాల శిరీక ఇంకా చెందాలంచే కదలో, ఇతర శిరీకలో తగ్గించాలి. ఏది
 తగ్గించుంటారు?

8. మునగవలను రంగారాహ్మ పట్టాయిక, వెంటమ్మిపేట
 సించెబాడ కథలు “చండమామ” పుస్తకరూపాన ప్రచురించిందా?
 ఇంకా లేదు.

9. ఎం. ఎన్. కెంగ్రెడి, రాజంపేట
 బాలనాగమ్మ, రత్నకరీచం, శబ్దవేధి మొదలగునవి పుస్తకరూపంలో
 అవతరించాయా?
 ఇంకా లేదు.

10. టె. బాస్కర సుబ్రామ్యుణ్ణం, హైదరాబాదు
 ప్రతి నెరా మీరు ప్రచురించే ధోట్ వ్యాఖ్యల పాటికి సరిట్టెన వ్యాఖ్యలు
 మీకు ముందే తెలుస్తాయా? లేక పాతకులు పంపే వ్యాఖ్యలమీద అధారపడతారా?
 పాతకులు పంపే వ్యాఖ్యలలో ఈత్తమమని తేచినవాటికి బహుమానం ఇస్తున్నాం.

11. ఎన్. పార్శ్వసారథి, మైసూరు
 మీరు ప్రకటించే “అహంసాచ్చ్యుతి” పూర్వం ప్రకటించిన జాతక కథల
 పునరావుర్నంకాదా?

“జాతక కథలు” బుట్టుడి పూర్వంన్నలకు నంబించినని, “అహంసాచ్చ్యుతి”
 గాతమమట్టుడి తీవెతకద.

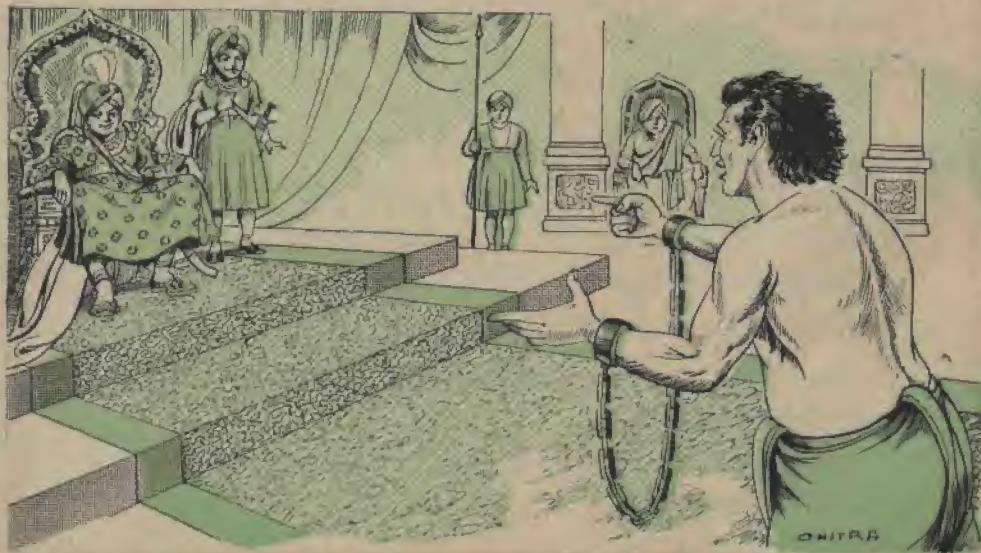
బానిస తెలివ

ఒక రాజుగారి దగ్గిర కొందరు బానిసలుండేవారు. ఒకవాడు వారిలో ఒకడు రాజుభవ్వనం పదిలి అప్పుల్లోకి పారిపోయాడు. రాజుగారి సైనికులు అడవి అంతా గాలించి వాళ్ళ పట్టు లుని రాజుగారి దగ్గిరకు తీసుకుపచ్చారు. మంత్రి ఆ బానిసకు మరజికి విధించటమే పుత్తమమని సలహా యిచ్చాడు. అది వింటూనే బానిస చేతులు జోడించి రాజుగారిక నమస్కరిస్తూ, "మహారాజా, నేను స్వేచ్ఛ కోరి అప్పుల్లోకి పారిపోయాను. అంతేగాని నేను ఎవరికి హనిచెపండి లేదు. నిర్దోషిస్తైన నన్ను చంపించినందుకు తమకు నరకం తప్పదు," అన్నాడు.

"అలాగా! అయితే నరకం తప్పేందుకు నన్నేమి చెయ్యమంచావు?" అన్నాడు రాజు చిరునప్పు సప్పుతూ.

"నాకు మంత్రిని వంపేందుకు అసుమతి యివ్వండి. అప్పుడు నేను హంతకుల్లాపు తానుగదా? ఆ తరవాత నన్ను పురి తీయించినందువల్ల మీకు ఏ పాపమూ అంటదు," అన్నాడు బానిస.

బానిస తెలివితెబులకు సంతోషించి రాజు అతడికి స్వేచ్ఛ యిచ్చాడు.

ఫోటోవ్యాఖ్యల పోటీ :: బహుమానం రు. 10 లు

1960 మే సంచికలో ప్రకటింపబడే ఫోటోలకు నమూనాలు

★ ఈ ఫోటోలకు నరిషన వ్యాఖ్యలు ఒక్క మాటలోగానీ, చిన్న వాక్యంలోగానీ కావాలి. (రెండు వ్యాఖ్యలకూ నంబంధం పుండాలి.)

★ మార్కీ నెల 10-వ తెలిలోగా వ్యాఖ్యలు మాకు చేరాలి. తదువాత చేరే వ్యాఖ్యలు ఎంత మాత్రమూ పరిశిలింపబడవు.

★ మాకు చేరిన వ్యాఖ్యలలో అత్యుత్మమంగ పున్న సెట్టులు (రెండు వ్యాఖ్యలకు కలిపి) రు. 10 / లు బహుమానం.

★ వ్యాఖ్యలు రెండూ పొస్టుక్కార్డులైన ప్రాసి, ఈ త్రైనుకు పంపాలి:- చండమామ ఫోటో వ్యాఖ్యల పోటీ, మద్రాసు-26.

మార్చి నెల పోటీ పుత్రితాలు

మొదటి ఫోటో : 'పద్మ అన్న చెటుకు'

చండవ ఫోటో : 'రావే చెల్లి ఆటకు'

పంపినవారు : ఎనె. వి. ఎ. రమణమార్తి,

హండురంగ వీధి, డెర్ నం. 6/28, శ్రీకాకుళం.

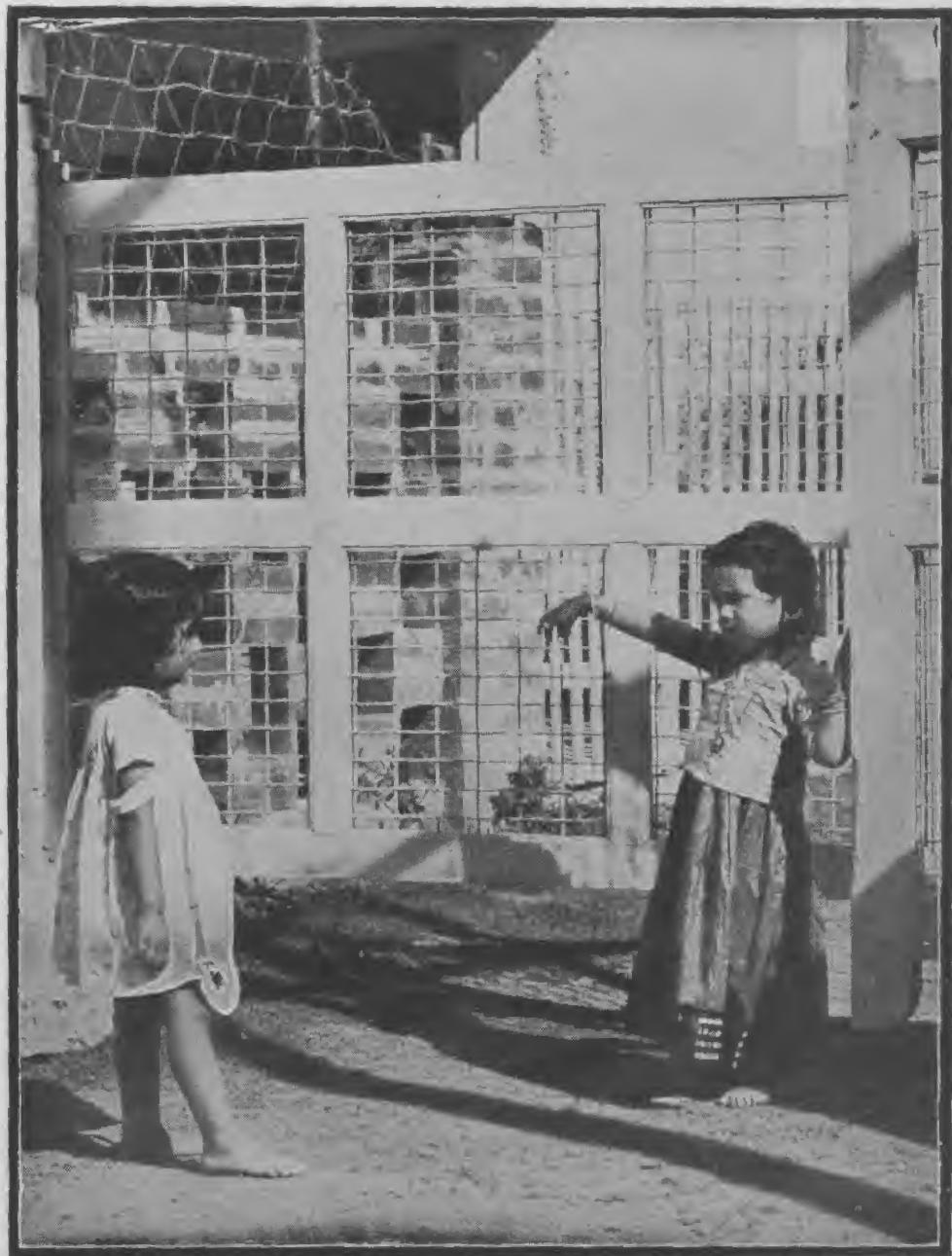
బహుమతిమొత్తం రు. 10/- ఈ నెలాఖరులోగా పంపబడుతుంది.

చిత్రకథ

ఒకరోజున దాను, వాసులు లేటలో బంతి ఆట ఆచుకుంటున్నారు. ఒకట్టు విసిరిన బంతిని మరెకరు పట్టుకోలేనప్పుడు, 'ప్రగతి' చరిగత్తి దాన్ని పట్టుకుని, వాళ్ళకు తెచ్చి యిస్తున్నది. ఆ సమయంలో ఒక కొండ కుర్రాడు, ఒక పెద్ద కుక్కను వెంట పెట్టుకుని అక్కడికి వచ్చాడు. వాడిక బంతి కాజేయాలని బుద్ది పుట్టింది. తన వెంట వున్న కుక్కను మెల్లిగా ఉసికొల్పాడు అది, వాసు వైపుకు దాను బలంగా ఏపిరిన బంతిని, మధ్యలోనే పట్టుకోవాలని ఎగిరింది. దానితో, బంతి గట్టిగా నేట్లో తగిలేసినికి, అది వెలికిలా పడి లెచి, కుయ్యాముంటూ తిరిగి చూడకుండా వుడాయించింది. కొండకుర్రాడుకూడా దాని వెంట పారిపోయాడు.

బహుమతి
పాండిత వ్యాఖ్య

‘రావే చెల్లి అటకు’

వంపినవారు:
S. V. A. R. మూర్తి - కీకాకుశం

